

Pismo organistów diecezji tarnowskiej. Półrocznik

HOSANNA

ISSN 1899-4687

Rok XXI

grudzień 2025 – maj 2026

1(44)

***VII Festiwal Organistów
Diecezji Tarnowskiej
„CANTANTIBUS ORGANIS
– Tarnów 2026”***

*Absolwenci DSO w Tarnowie
w 2025 r. Stoją od lewej:
Konrad Baniak, Jakub Nalepa,
Szymon Pawlik, Michał Rosiek,
ks. bp Andrzej Jez, Jan Wróbel,
Karolina Papiernik, Aleksandra
Orzech, Bartłomiej Golec
i s. Justyna Wandas.*

*Wręczenie dyplomów
Absolwentom roku 2025 w DSO
w Tarnowie czasie uroczystości
60-lecia Studium (21.06.2025 r.).*

*Pamiątkowe wspólne zdjęcie po
uroczystej Eucharystii z okazji
jubileuszu 60-lecia DSO w Tarnowie
(21.06.2025 r.).*

Od Redakcji

Drodzy Organiści
i Muzycy diecezji tarnobrzezkiej

Kończy się pomału Rok Jubileuszowy w Kościele powszechnym, związany z rokiem 2025, który ogłosił papież Franciszek, a który rozpoczęliśmy uroczystie w naszej diecezji 28 grudnia 2024 r. w tarnobrzezkiej katedrze. Zakończenie go jest planowane na Niedzielę Świętej Rodziny w bieżącym roku. Hasło roku jubileuszowego – „Pielgrzymi nadziei” – nie przestanie być aktualne także po jego zakończeniu, gdyż mimo przeciwności musimy iść do przodu, ufając, że Pan Bóg z każdego doświadczenia przeżywanego w łączności z Nim wyprowadza błogosławione skutki.

Z pewnością tym, co umacnia nadzieję w naszym posługiwaniu, jest udział w corocznych rekolekcjach dla organistów, przez które odrywając się na chwilę od codzienności, mamy szansę w całości otworzyć swoje serca na działanie łaski w Bożym słowie i Eucharystii. Bardzo Was proszę, abyście sobie ich nie lekceważyli i tak zaplanowali swoje obowiązki, by móc uczestniczyć naszych ćwiczeniach duchowych. Jest to bowiem dla nas nieoceniony dar łaski Bożej Opatrzności i nie wolno nam go marnować.

W posłudze organistowskiej zwróćmy też uwagę na naszą wierność nauczaniu Kościoła na płaszczyźnie, na jakiej posługujemy, a więc muzyka w liturgii. Tu ciągłym mankamentem jest brak wystarczającej troski o przygotowanie psalterzystów, niereagowanie – zawsze z miłością i szacunkiem do bliźniego (!) – na wprowadzanie do liturgii piosenek nieliturgicznych, czasem zdarza się, że sami wykonujemy piosenki czy pieśni, które nie zostały dopuszczone do liturgii przez kompetentną władzę (Stolicę Apostolską, Episkopat czy biskupa miejsca). Budowanie na niewierności, obojętności czy egoizmie jest bezsensowne i przypomina ewangeliczny dom budowany na piasku – a czasem nawet dziecinadę. Najdoskonalszy przykład posłuszeństwa Kościołowi daje nam bowiem nasz Pan, Jezus Chrystus, przyjmując mękę krzyżową. Tylko na posłuszeństwie wyrastają piękne owoce w naszym życiu.

Przed nami już kolejna edycja VII Organowego Festiwalu Diecezjalnego CANTANTIBUS ORGANIS, który odbędzie się w Tarnobrzeżu we wrześniu 2026 r. (patrz wewnątrz numeru). To jedyny tego typu festiwal w Polsce i cieszy fakt, że w naszej diecezji są nadal organiści, którzy potrafią mu sprostać. Chciemy także i do tej propozycji dołożyć swoją cegiełkę na miarę naszych możliwości, by w ten sposób promować sakralną muzykę organową wykonywaną na odpowiednim poziomie artystycznym.

Natomiast na czas zbliżającego się Adwentu i Bożego Narodzenia niech Boża łaska wiary, nadziei i miłości Was umacnia, rozpala i prowadzi, byście także tym, którym posługujecie i wśród których żyjecie, pomogli dotrzeć do portu zabawienia.

Szczęść Boże!

Ks. Grzegorz Piekarz
– dyrektor Wydziału Muzyki Kościelnej

* * *

TRWAJĄ ZAPISY do Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie na rok szkolny 2026/27 na specjalność **ORGANISTA** i specjalność **KANTOR**. W specjalności **ORGANISTA** nauka w Studium trwa 5 lat na poziomie podstawowym – I stopień (rok propedeutyczny plus 4 lata). Na poziomie zaawansowanym w formie Poddyplomowego Studium Organistowskiego – II stopień – nauka trwa 2 lata (zobacz wewnątrz numeru). W specjalności **KANTOR** nauka trwa przez dwa lata. Zgłoszenia można składać w Szkole Organistowskiej przy ul. Dwernickiego 1 lub w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie po wcześniejszym umówieniu telefonicznym (tel. 606 332 134). Wszystkie szczegółowe informacje zamieszczone są na stronie www.muzyka.diecezja.tarnow.pl link: Szkoła Organistowska. Zgłoszenia trwają do 30 czerwca 2026 r. (możliwy termin do 15 września 2026 r. w miarę wolnych miejsc).

* * *

KURS DLA MUZYKÓW LITURGICZNYCH posługujących podczas celebracji sakramentu małżeństwa i obrzędów pogrzebowych odbył się w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie w sobotę 27 września 2025 r. – druga edycja. W szkoleniu wzięło udział 18 osób z różnych parafii diecezji tarnowskiej. Celem kursu było pogłębienie świadomości liturgicznej i ukazanie muzyki jako integralnej części celebracji. Poruszono temat natury i roli muzyki w liturgii, doboru repertuaru, a także właściwego wykorzystania instrumentów i gatunków muzyki liturgicznej. Szczególną uwagę zwrócono na rozróżnienie muzyki sakralnej, religijnej i świeckiej – i na to, jak właściwe rozpoznanie tych granic wpływa na modlitwę wspólnoty. Organizatorem kursu był ks. dr hab. Stanisław Garnczarski – prof. UPJPII.

* * *

O NOWE ORGANY PISZCZAŁKOWE wzbogaciła się parafia św. Brata Alberta Chmielowskiego w Zgłobicach. Instrument został translokowany z parafii Werne w Niemczech, posiada 26 głosów rozmieszczonych na trzy sekcje (II/P). Instrument wybudowała niemiecka firma Klais-Organ z Bonn, a do Zgłobici organy translokował organmistrz Sławomir Piotrowski i dokonał ich montażu. Instrument został pozytywnie odebrany przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej 22 sierpnia 2025 r., a uroczystego błogosławieństwa dokonał ks. bp. Leszek Leszkiewicz w czasie wizytacji kanonicznej 28 września 2025 r. Instrument spełnia wymogi instrumentu liturgicznego, jak i koncertowego (więcej patrz w środku numeru). Dla ks. prob. Piotra Michniaka oraz całej wspólnoty parafialnej – GRATULACJE!!!

* * *

NOWE ORGANY PISZCZAŁKOWE w parafii św. Jana Pawła II w Nowym Sączu. Instrument posiada 30 głosów rozmieszczonych na trzy sekcje brzmieniowe (II/P). W swej stylistyce instrument nawiązuje do organów późnego romantyzmu i symfonizmu organowego, które wychodziły z warsztatu organmistrza Aristide Cœville-Coll'a. Budowniczym organów u Jana Pawła II w Nowym Sączu jest polska firma Dariusza Zycha z Wołomina. Instrument został pozytywnie odebrany przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej 31 stycznia 2025 r., a jego błogosławieństwa dokonał pasterz diecezji ks. bp Andrzej Jeż w wigilię odpustu parafialnego ku czci św. Jana Pawła II Wielkiego 18 października 2025 r. Instrument spełnia wymogi instrumentu liturgicznego, jak i najwyższej klasy instrumentu koncertowego (więcej patrz w środku numeru). Dla ks. prob. Zbigniewa Biernata, jak i wszystkich parafian – GRATULACJE!!!

* * *

XIII FESTIWAL PIOSENKI I PIEŚNI RELIGIJNEJ „Miłosierdzie Boże wyśpiewać chcę – Tarnów 2025” odbył się w Tarnowie w par. Miłosierdzia Bożego w dniach 24-25.10.2025 r. Do przesłuchań tegorocznych zgłosiło się 97 wykonawców: soliści, jak i zespoły wokalne; dzieci, młodzież, jak i dorośli. Grand Prix Festiwalu zdobyła Nikola Papież z Pisarzowej. Dla wszystkich Laureatów – SERDECZNE GRATULACJE!!!

* * *

VIII edycja Ogólnopolskiego Festiwalu Chórów SACRA ECCLESIAE CANTIO – Tarnów 2025 r. miała miejsce w Tarnowie 27 września 2025 r. Zgromadziła ona 18 chórów z całej Polski. Z diecezji tarnowskiej w Festiwalu wzięło udział 11 chórów (więcej patrz w środku numeru).

* * *

PSEUDOORGANMISTRZOWIE pojawili się w diecezji tarnowskiej. Nie mają oni kwalifikacji organmistrzowskich ani wystarczającej wiedzy do prac przy organach, a naciągają oni księży proboszczów na prace przy organach, oferując konkurencyjne i zaniżone ceny. Przypomina się, że wszystkie prace przy organach przed ich rozpoczęciem należy skonsultować z Wydziałem Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej, szczególnie jeśli chodzi o weryfikację kwalifikacji organmistrzowskich wykonujących te skomplikowane i odpowiedzialne prace.

* * *

Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie informuje, że najbliższe

REKOLEKCJE DLA ORGANISTÓW

odbędą się w **Centrum Formacyjno-Rekolekcyjnym Diecezji Tarnowskiej „ARKA” w Gródku n. Dunajcem:**
– **od 21 do 23 czerwca 2026 r.**

Rekolekcje rozpoczną się w niedzielę (21 czerwca) o godz. 18.00,
a zakończą się we wtorek (23 czerwca) o godz. 13.00.

Przypomina się, że zgodnie z postanowieniem ks. Biskupa Tarnowskiego zawartym w *Regulaminie Organistów Diecezji Tarnowskiej*, wydanym w 2006 roku, obecność na rekolekcjach dla organistów jest obowiązkowa, natomiast nieobecność na nich należy usprawiedliwić w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Dotyczy to wszystkich organistów – także siostry zakonne – aktualnie grających, niezależnie od rodzaju umowy i wykształcenia.

Dla celów porządkowych swój udział w rekolekcjach należy zgłosić w Wydziale Muzyki Kościelnej telefonicznie, listownie lub przez e-mail **do dnia: 19 czerwca 2026 r.**, by mieć zapewnione miejsce na rekolekcjach.

Ks. dr Grzegorz Piekarczyk
Dyrektor Wydziału Muzyki Kościelnej

Uwagi organizacyjne:

– Zabierzmy ze sobą *Śpiewnik kościelny* ks. J. Siedleckiego!!!

Diecezjalne Studium Organistowskie im. ks. Kazimierza Pasionka w Tarnowie ogłasza nabór na rok szkolny 2026/27 na:

*– specjalność: **ORGANISTA**
poziom podstawowy (I°) i poziom poddyplomowy (II°)*

Poziom podstawowy – czyli stopień I – trwa 4 lata plus rok propedeutyczny (dla zaczynających od „0”). Wykłady odbywają się w soboty (od października do czerwca) plus lekcje z gry na fortepianie i organach.

Poziom poddyplomowy – czyli stopień II – trwa 2 lata. Wykłady odbywają się w czwartki w godzinach popołudniowych (od października do czerwca) plus lekcje z gry na organach.

oraz

*– specjalność: **KANTOR***

Nauka trwa przez dwa lata. Wykłady odbywają się w soboty (od października do czerwca) plus lekcje z gry na fortepianie.

* * *

Od kandydatów do DSO w Tarnowie wymaga się następujących dokumentów: podanie, życiorys, opinia ks. proboszcza, dwie fotografie, ostatnie świadectwo wykształcenia ogólnego oraz muzycznego (dla kandydatów na poziom podstawowy), dyplom Studium Organistowskiego lub innej placówki o tym samym charakterze (dla kandydatów na Podyplomowe Studium Organistowskie).

Dokumenty te prosimy składać – po wcześniejszym telefonicznym umówieniu – w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie (ul. Dwernickiego 1, 33-100 Tarnów, tel. 606 332 134) lub w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie (ul. Piłsudskiego 6, 33-100 Tarnów, tel. 14 63 17 348) do **30 czerwca 2026 r.**

Szczegóły patrz: www.muzyka.diecezjatarnow.pl link: Diecezjalne Studium Organistowskie.

*Ks. dr Grzegorz Piekarczyk
Dyrektor DSO w Tarnowie*

W dniach 24-25 września 2026 r. odbędzie się w Tarnowie

VII Festiwal Organistów Diecezji Tarnowskiej *Cantantibus Organis* – Tarnów 2026

Do wzięcia udziału w Festiwalu zapraszamy wszystkich organistów pracujących obecnie w diecezji tarnowskiej.

Festiwal odbywać się będzie w dwóch etapach:

- I etap przesłuchań (eliminacje) 24 września 2026 r. w kościele pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Tarnowie

oraz

- II etap przesłuchań (finał) 25 września 2026 r. w kościele pw. NSPJ w Tarnowie.

Zmagania organistów oceniać będzie profesjonalne jury złożone z wysokiej klasy fachowców w tej dziedzinie.

Punktem kulminacyjnym konkursowych zmagania będzie uroczysta Msza św. pod przewodnictwem księdza biskupa celebrowana w kościele NSPJ w Tarnowie 25 września 2026 r. o godz. 18.00, po której nastąpi ogłoszenie wyników i koncert laureatów.

Najlepsi organiści w diecezji biorący udział w Festiwalu otrzymają nagrody pieniężne za I, II i III miejsce.

Zgłoszenia na Festiwal należy nadsyłać do biura Festiwalu, które mieścić się będzie w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie przy ul. Piłsudskiego 6 w Tarnowie do dnia **25 czerwca 2026 r.**

Szczegółowe informacje na temat Festiwalu można znaleźć na stronie internetowej Wydziału Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie: www.muzyka.diecezjatarnow.pl link: Festiwale organistów.

Organizatorzy:

Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie

Translokacja instrumentów do świątyni – „tak” czy „nie”

Odpowiedź na postawione pytanie zależy przede wszystkim od możliwości finansowych parafii. Pomijając jednak aspekt ekonomiczny, najlepszą opcją jest budowa nowego instrumentu. Jednak w przypadku małych wspólnot parafialnych szansą na zapewnienie sobie instrumentu w świątyni jest jego translokacja. Niebezpieczeństwem jednak bardzo poważnym jest stan sprowadzanego instrumentu, gdyż często jest on już wyeksploatowany, zjedzony przez drewnojady lub sprowadzany przez zwykłych hochsztaplerów i handlarzy organami.

By ustrzec się przed niemiłymi konsekwencjami takiej translokacji, warto pamiętać o następujących zasadach zawartych w *Regulaminie budowy organów, przeprowadzania remontów i renowacji oraz sprowadzania używanych organów w Diecezji Tarnowskiej*:

IV. Przeniesienie organów

1. Z inicjatywą przeniesienia organów występuje proboszcz, rektor bądź administrator kościoła (kaplicy), do którego instrument ma być przeniesiony.
2. Zgodę na przeniesienie organów do nowego miejsca kultu wydaje Komisja Wydziału Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej.
3. Decyzję o wyrażeniu zgody na przeniesienie instrumentu Komisja wydaje na podstawie analizy opisu organów, który winien zawierać:
 1. dyspozycję głosów i stan piszczałek,
 2. rodzaj wiatrownic, stan techniczny i rodzaj materiału użytego do ich budowy,
 3. system i stan techniczny traktury,
 4. opis stołu gry i jego położenia względem szafy organowej,
 5. jakość i stan układu zasilania,
 6. opis mechanizmów dodatkowych,
 7. fotografie prospektu organowego i opis jego stanu zachowania,
 8. dane o poprzednim miejscu zainstalowania instrumentu, firmie organmistrzowskiej, roku budowy, ewentualne dodatkowe dane archiwalne,
 9. uwagi dodatkowe,
 10. proponowany koszt zakupu instrumentu.
4. W uzasadnionych przypadkach Komisja może wezwać proboszcza, rektora bądź administratora kościoła (kaplicy) do uzupełnienia opisu organów.
5. Decyzja o odmowie zgody na przeniesienie organów wydaje Komisja, jeśli w jej ocenie stan techniczny instrumentu jest niezadowolający bądź jego rozmiary, dyspozycja i charakterystyka brzmieniowa nie jest dostosowana do wymagań w nowym miejscu przeznaczenia.
6. Podstawą odmówienia zgody na przeniesienie organów może być niekompletny opis istniejącego instrumentu.
7. (...) po zakończeniu prac ma miejsce odbiór techniczny instrumentu według zasad określonych w punkcie 9. i rozdziale V.* * *

Tak czy nie?

Krótko i zwięźle na postawione pytanie odpowiada *Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej* z dnia 14. października 2017 r.: „Instrument elektroniczny dopuszcza się do użytku w liturgii jako tymczasowy. Nie należy więc dodawać do niego sztucznego prospektu, ale dążyć do budowy organów piszczałkowych” (IKEP 28a).

Szukając uzasadnienia tego stanowiska można podać następujące argumenty:

– *biblijne* – już w Starym Testamencie zarówno świątynia, jak i wszystkie szaty związane z kultem musiały być wykonane z najszlachetniejszego materiału, gdyż dotyczyły kultu składanego samemu Bogu. Także wszystkie ofiary składane Bogu musiały być najdoskonalwsze, najpiękniejsze, a nie wybrakowane, stare czy „udawane”. Ofiarowanie Bogu czegoś, co tym nie jest, było traktowane jako bluźnierstwo.

– *ekonomiczno-moralny* – dotyczy on zwykłej nieuczciwości w stosunku do swoich parafian, którym nie przedstawia się prawdy o roli i funkcji organów w świątyni, a montuje się atrapę za bardzo wielkie pieniądze parafian, która przecież nie gra. Wszyscy wchodzący do kościoła są dumni, jaki mają instrument, a w rzeczywistości go nie mają.

– *estetyczny* – atrapa nie ma nic wspólnego z pięknem, jest to tylko ułuda piękna, którego w rzeczywistości nie ma. Za tym prospektem nie ma nic z tego, co atrapa sugeruje. Można to określić jako estetyczne oszustwo.

Dlatego nie należy montować atrap organowych (i żadnych innych) w świątyniach!

xgp

Ks. dr Grzegorz Piekarz
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie
ORCID: 0009-0007-3330-1095
gpiekarz@interia.pl

***Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie
w 60. rocznicę jego powstania
(ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich dwóch dekad)¹ – cz. I***

- I. Geneza i rozwój szkolenia organistów w diecezji tarnowskiej
 1. Szkoła Organistów w latach 1837-1845
 2. Diecezjalna Szkoła Organistów w latach 1888-1910
 3. Diecezjalne Studium Organistowskie w latach 1965-2005
 - A. Powstanie
 - B. Baza dydaktyczna i program nauczania
 - C. Wykładowcy
 - D. Uczniowie i absolwenci
 - II. Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie w latach 2005-2025
 1. Edukacja
 - A. Dydaktyka
 - kandydaci i absolwenci
 - siatka godzin i regulamin Studium
 - kursy mistrzowskie, audycje oraz zajęcia dodatkowe
 - osiągnięcia
 - B. Formacja
 - C. Kadra dydaktyczna
 - D. Instrumentarium
 2. Sprawy gospodarcze
 - A. Prace remontowe
 - B. Bezpieczeństwo
 - C. Estetyka i czystość
 - sprzątanie
 - „wakacyjny dzień dla Studium”
 - wystrój sal i korytarzy
 - D. Inne
- III. Plany na przyszłość

* * *

W bieżącym roku 2025 mija 60 lat od powstania Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie. Rok ten jest zatem dla Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie, jak i dla całej społeczności muzyków kościelnych diecezji tarnowskiej wydarzeniem szczególnym. Już od 60 lat kształci ono i przygotowuje przez swo-

¹ Artykuł został wygłoszony w czasie uroczystości 60-lecia działalności Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie podczas akademii w sali organowej Studium 21 czerwca 2025. Jest on poszerzeniem o kolejną dekadę sprawozdania opublikowanego w „Currendzie” w roku 2016. Zob. *Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie w 50. rocznicę jego powstania (1965-2015)*, „Currenda” 4(2016), s. 574-604.

ją działalność przyszłych organistów do posługi organisty w liturgii.

Założycielem i długoletnim dyrektorem Studium był ks. prałat Kazimierz Pasionek, który sprawował tę funkcję przez 40 lat (1965-2004). Po nim obowiązki dyrektora przez okres jednego roku pełnił dotychczasowy wicedyrektor, ks. prałat mgr lic. Stefan Król.

Ksiądz prałat Kazimierz Pasionek wraz z odejściem na zasłużoną emeryturę otrzymał przy tej okazji pamiątkową księgę dedykowaną jego osobie, zatytułowaną „Cantate Dominum canticum novum”. Znajduje się w niej m.in. artykuł ks. prof. Andrzeja Zajęca, bardzo szeroko omawiającego działalność Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie przez pierwsze cztery dekady (do roku 2004)². Rzetelność tego opracowania implikuje fakt, iż autor niniejszego artykułu skupia się głównie na ostatnich dwóch dekadach działalności Studium, w której był odpowiedzialny za właściwe funkcjonowanie placówki i dlatego w pierwszym rozdziale przypomina tylko najważniejsze wydarzenia i fakty dotyczące kształcenia organistów w diecezji tarnowskiej do roku 2005. W drugim i trzecim rozdziale ukazuje natomiast, w jakim kierunku w ostatnim dwudziestoleciu Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie szła troska o właściwe funkcjonowanie Studium.

² A. Zając, *Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie – Historia i współczesność*, w: *Cantate Domino canticum novum. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Kazimierzowi Pasionkowi*, red. S. Garnczarski, Tarnów 2004, s. 253-292.

I. Geneza i rozwój szkolenia organistów w diecezji tarnowskiej

Jakkolwiek Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie powstało w 1965 roku, to jednak trzeba zauważyć, że istniał już wcześniej w diecezji tarnowskiej zorganizowany system kształcenia organistów. Pierwszą taką placówką była szkoła dla organistów działająca w latach 1837-1845, a następnie Diecezjalna Szkoła Organistów funkcjonująca od 1888 roku do prawdopodobnie 1910 roku. Dopiero ich spadkobierczynią jest powstałe ponad pół wieku później Diecezjalne Studium Organistowskie.

1. Szkoła organistów w latach 1837-1845

Pierwsza placówka dydaktyczna dla kształcenia organistów w diecezji tarnowskiej powstała już w 1837 roku. Powstała ona na wskutek zatroskania episkopatu galicyjskiego o poziom muzyki w liturgii. Dlatego podjął on starania o otwarcie takich szkół we Lwowie, Przemyślu i Tarnowie. Szkoła tarnowska rozpoczęła swoją działalność 1 września 1837 roku, a nauka w niej trwała przez 2 lata. Mimo wielu zabiegów, m.in. ze strony biskupa Wojtarowicza, szkoła przestała funkcjonować prawdopodobnie z rokiem 1845. Z grudnia tegoż roku pochodzi bowiem ostatnia wzmianka o szkole. Prawdopodobnie brak odpowiednich funduszy oraz brak odpowiedniej liczby kandy-

datów przesądziły o jej dalszym funkcjonowaniu³.

2. Diecezjalna Szkoła Organistów w latach 1888-1910

Diecezjalna Szkoła Organistów zawdzięcza swoje istnienie Towarzystwu ku wspieraniu muzyki kościelnej pod wezwaniem św. Wojciecha. Zostało ono powołane z inicjatywy biskupa tarnowskiego Ignacego Łobosa, a kierowali nim księża Stanisław i Franciszek Walczyńscy. Jednym z głównych celów Towarzystwa było powołanie do istnienia Szkoły Organistowskiej. Dokonano tego w sposób bardzo uroczysty w katedrze tarnowskiej 17 września 1888 roku w obecności m.in. biskupa tarnowskiego Ignacego Łobosa, kapituły katedralnej, radnych Towarzystwa św. Wojciecha⁴. Do szkoły przyjmowano kandydatów po 15. roku życia i czwartej klasie szkoły ludowej. Nauka w niej trwała 3 lata, a dyrektorem szkoły został ks. Stanisław Walczyński. Obok niego kadrę dydaktyczną tworzyli: ks. Franciszek Walczyński, Józef Walczyński, ks. Władysław Chendyński oraz Stefan Surzyński. Z powodów finansowych szkołę zamknięto w 1897 roku. Ponownie otwarto ją w 1900 roku, a nowym jej dyrektorem został ks. Franciszek Walczyński. Towarzystwo przestało działać w 1910 roku i od tego czasu nie ma już żad-

nej wzmianki o szkole. Mogła ona zakończyć swoją działalność już w 1908 roku, gdy biskup Leon Wałęga powołał Komisję do spraw organistowskich, która przynajmniej w pewnej mierze przejęła tradycje szkoły i Towarzystwa św. Wojciecha⁵.

3. Diecezjalne Studium Organistowskie w latach 1965-2005

Jak już wspomniano wyżej, czterdziestoletnią działalność Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie od początku jego powstania dokładnie omówił w jednym ze swoich artykułów ks. prof. Andrzej Zając. Ponadto pod jego kierunkiem jako promotora powstały dwie prace magisterskie związane z działalnością Studium w tym okresie⁶. Dla komplementarności opracowanego tematu warto jednak przytoczyć najważniejsze fakty związane z tym okresem.

A. Powstanie

W 1962 roku ks. biskup Jerzy Ablewicz ustanowił ks. Kazimierza Pasionka przewodniczącym Komisji do spraw organistowskich z poleceniem zorganizowania studium kształcącego organistów w diecezji tarnowskiej⁷. Było to polecenie ust-

³ Zob. B. Kumor, *Diecezja Tarnowska. Dzieje ustroju i organizacji 1786-1985*, Kraków 1985, s. 522-523.

⁴ Zob. R. Banach, *Inwentarz Towarzystwa św. Wojciecha (z Archiwum Kapituły Katedralnej w Tarnowie)*, w: *Cantate Domino...*, dz. cyt., s. 34.

⁵ Zob. B. Kumor, *Diecezja...*, dz. cyt., s. 525-526.

⁶ Por. J. Macocha, *Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie (1964-2000)*, Tarnów 2001 (msp. pr. mgr); W. Szczerba, *Kształcenie i formacja organistów w diecezji tarnowskiej w latach 1887-2010*, Kraków 2011 (msp. pr. mgr).

⁷ Zob. K. Pasionek, *Diecezjalne Studium Organistowskie*, „Currenda” 12(1989), s. 545.

ne, dlatego w archiwach kurialnych nie znajdujemy żadnego dokumentu na ten temat. Stąd są pewne rozbieżności, kiedy dokładnie Studium powstało. W jednym z artykułów księdza Pasionka z roku 1989 znajdujemy informację, że we wrześniu 1965 roku⁸. W późniejszych bardzo wielu wzmiankach drukowanych na ten temat znajdujemy już informacje, że w 1964 roku i choć data ta dosyć często się pojawia w różnych artykułach⁹, to jednak raczej trzeba przyjąć datę 1965 rok. W *Księdze świadectw uzdolnienia zawodowego* znajdując się w archiwum Studium znajduje się bowiem nota z zaznaczeniem, że od 1965 roku datuje się powstanie Studium, które przejęło dotychczasowe egzaminy organistowskie od Komisji ds. organistowskich¹⁰. Ponadto w zestawieniu wszystkich absolwentów DSO, pozostawionym w komputerze ks. Pasionka po jego śmierci, też znajduje się data 1965 jako początek Studium.

⁸ Zob. tamże, s. 546.

⁹ Por. A. Zając, *Diecezjalne Studium...*, dz. cyt., s. 255-256; *Wdzięczność i radość. Wspomnienia z okazji złotego jubileuszu święceń kapłańskich 1954-2004*, Tuchów (brak daty wydania), s. 150; S. Garnczarski (opr.), *Ksiądz Kazimierz Pasionek – pedagog, muzyk i kompozytor*, w: *Cantate Domino...*, s. 12, *Ks. Kazimierz Pasionek*, CV z dnia 22 września 1997 r., Archiwum Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie,teczka: Pedagogzy; S. Garnczarski, *Śp. Ksiądz Kazimierz Pasionek*, LS 1(2007), s. 2008.

¹⁰ Zob. Księga: *Świadectwo uzdolnienia zawodowego*, Archiwum DSO w Tarnowie, s. 210.

Pierwszymi uczniami Studium byli uczniowie organistów Piotra i Eugeniusza Sitki z Tarnowa oraz Wojciecha Grzanki z Tuchowa i Stanisława Sokólskiego z Nowego Sącza. Ten ostatni został też kierownikiem filii Studium, która powstała w 1969 roku w Nowym Sączu przy kościele farnym dla kandydatów z Sądeckizny i działała przez trzy lata. Uczyli w niej też ks. Henryk Cempura dojeżdżający z Tarnowa oraz W. Grzanka z Tuchowa.

W roku 1972 na wskutek pogarszającego się stanu zdrowia S. Sokólskiego filia ta została przeniesiona do Starego Sącza do sióstr klarysek, gdzie funkcję kapelana objął ks. H. Cempura. Przestała ona istnieć z powodu choroby ks. Cempury w 1982 roku¹¹. Odtąd organiści mogli się kształcić tylko w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie.

B. Baza dydaktyczna i program nauczania

Nauka w Studium odbywała się początkowo na trzech rocznikach przy ul. Dwernickiego 1 w Tarnowie, a od 1993 na czterech. Wykładano takie przedmioty jak: kształcenie słuchu, zasady muzyki, śpiewy mszalne, liturgika, harmonia, zasady i repertuar gregoriański, praktyka muzyczno-liturgiczna, dyrygentura, historię mu-

¹¹ Zob. K. Pasionek, *Diecezjalne Studium...*, dz. cyt., s. 546.

zyki, chór, formy muzyczne oraz organoznawstwo. Ponadto każdy uczeń uczestniczył w indywidualnych lekcjach gry na organach oraz fortepianie. Warunki lokalowe z początku były bardzo skromne: jedna sala katechetyczna i dwa niewielkie pomieszczenia, których używał ks. Pasionek w swoim prywatnym mieszkaniu. Do tego należy dodać trzy fisharmonie. Po rozbudowie w latach 1992-1993 Studium posiadało już 4 sale wykładowe i 2 sale do indywidualnych lekcji gry. Uczniowie mogli odtąd ćwiczyć na dwóch organach elektronicznych oraz sześciu pianinach¹².

C. Wykładowcy

Ks. Pasionek dbał także o kadre dydaktyczną. Przez 40 lat jego kierownictwa wykładało 11 pedagogów: Stanisław Sokółski (1905-1978), Piotr Sitko (1909-1982), Wojciech Grzanka (1903-1987), ks. mgr lic. Henryk Cempura (1927-1988), Eugeniusz Sitko (1931-2003), ks. prof. Andrzej Zając (1944), dr Jan Mikołaj Gładysz (1956), ks. mgr lic. Stefan Król (1955)¹³, mgr Ewa Drwal-Świerczek (1967) oraz ks. dr hab. Stanisław Garnczarski – prof. UPJPII (1962)¹⁴.

¹² Zob. tamże, s. 257-259.

¹³ Ks. Stefan Król od 1989 był wicedyrektorem Studium, a w latach 2004-2005 pełnił obowiązki dyrektora Studium (p.o.).

¹⁴ Zob. A. Zając, *Diecezjalne Studium...*, dz. cyt., s. 269-277.

D. Uczniowie i absolwenci

Kandydaci przyjmowani do Studium to przede wszystkim młodzież szkół średnich lub osoby dorosłe. Wymagania stawiane w Studium szybko weryfikowały liczbę uczniów. Dyplom ukończenia otrzymywało zazwyczaj około 22 %, a więc mniej niż 1/4 przyjętych na pierwszy roku do Studium.

Szkołę w tym okresie ukończyło 346 osób, w tym 73 siostry zakonne i 273 osoby świeckie (w tym 24 kobiety)¹⁵.

II. Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie w latach 2005-2025

Z dniem 1 września 2005 nowym dyrektorem Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie został mianowany przez ks. bpa Wiktora Skworca ks. mgr lic. Grzegorz Piekarz. Zastąpił on na tym stanowisku odchodzącego na emeryturę założyciela i długoletniego dyrektora tejże instytucji ks. prałata Kazimierza Pasionka, który sprawował tę funkcję przez 40 lat (1965-2004). Przez rok (2004-2005) pełnił obowiązki dyrektora Studium (p.o.) do tychczasowy wicedyrektor ks. mgr lic. Stefan Król (od 1 października 2005 wicedyrektor).

¹⁵ Zob. tamże, s. 281.

Z zamknięciem roku szkolnego 2024/25 mija dwadzieścia lat od zmiany na stanowisku dyrektora Studium. Niniejszy rozdział ukazuje, w jakim kierunku szła troska o właściwe funkcjonowanie szkoły w ostatnich dwóch dekadach jej działalności. Główne wektory jej właściwego funkcjonowania to szeroko rozumiana edukacja i sprawy gospodarcze.

1. Edukacja

W dziedzinie edukacji pewne solidne podstawy i wzorce zostały wypracowane przez czterdzieści lat funkcjonowania Studium. W tej materii troska szła o udoskonalanie metod i szukanie środków do ich intensyfikacji.

A. Dydaktyka

– kandydaci i absolwenci

Od kandydatów ubiegających się o przyjęcie do Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie wymaga się odpowiednich kwalifikacji, by zostali do niego przyjęci. W roku szkolnym 2005/2006 i 2006/2007 sprawdzał je osobiście emerytowany już wtedy dyrektor Studium ks. prałat Kazimierz Pasionek zgodnie z praktyką wypracowa-

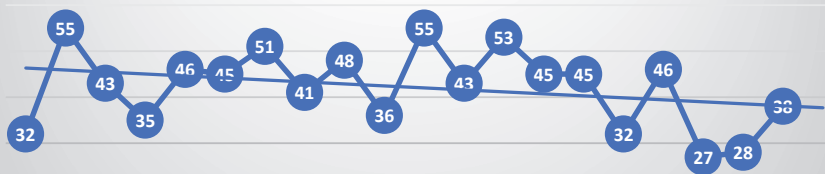
naną przez siebie przez wiele lat kierowania placówką. Oficjalnie nie było wtedy egzaminu wstępnego. Ks. prałat przy składaniu przez kandydatów dokumentów sprawdzał ich umiejętności słuchowe i rytmiczne i na tej podstawie decydował o ich przyjęciu lub „odrzućeniu”.

W roku szkolnym 2007/2008 został formalnie wprowadzony egzamin wstępny dla kandydatów do Studium. Odtąd przeprowadzała go komisja powołana przez dyrektora Studium, składająca się z trzech członków pod przewodnictwem dyrektora. Egzamin ma na celu sprawdzenie umiejętności słuchowych i rytmicznych kandydatów. Ponadto kandydat musi zaprezentować swoje umiejętności wokalne, wykonując dowolnie przez siebie wybraną pieśń liturgiczną. W roku szkolnym 2009/2010 po wprowadzeniu roku „zerowego” kandydaci, chcąc dostać się do klasy I, musieli ponadto wykazać się umiejętnością czytania nut przy fortepianie, wykonując przygotowany przez siebie utwór (np. *Szkoła na fortepian* M. Klechniowskiej, *Łatwe utwory* J.S. Bacha, *Preludia* J.S. Bacha). W przeciwnym razie, posiadając wcześniejsze kwalifikacje, musieli swoją edukację rozpocząć w Studium od roku „zerowego”. Poniższa tabela 1.1. i wykres 1.1.a przedstawiają liczbę kandydatów przyjętych do Studium w ostatnim dwudziestoleciu z rozróżnieniem na płeć.

Kandydaci przyjęci do DSO w latach 2005-2025

Rok szkolny	Ilość przyjętych kandydatów										razem
	Kobiet					Mężczyzn					
	na rok „0”	Na rok I	na rok II	na rok III lub IV	Stud. Podyplom.	na rok „0”	na rok I	na rok II	na rok III lub IV	Stud. Podyplom.	
2005/2006		4	1	0			25	2	0		32
2006/2007		7	0	0			44	4	0		55
2007/2008		9	0	0			29	3	2		43
2008/2009		6	2	0			26	1	0		35
2009/2010	6	8	1	0		13	17	0	1		46
2010/2011	5	1	3	1		21	9	3	2		45
2011/2012	3	6	1	0	0	18	11	2	0	10	51
2012/2013	3	4	1	1	1	13	11	4	1	2	41
2013/2014	4	5	3	0	0	13	14	3	0	6	48
2014/2015	3	1	1	1	1	8	16	2	1	2	36
2015/2016	8	7	1	0	2	13	20	2	1	1	55
2016/2017	2	4	1	0	0	14	14	5	1	2	43
2017/2018	5	5	5	1	0	18	13	3	1	2	53
2018/2019	6	2	0	1	0	14	12	5	2	3	45
2019/2020	2	1	2	2	0	13	17	4	3	1	45
2020/2021	4	6	3	0	0	9	6	3	1	1	32
2021/2022	6	7	2	0	0	14	11	2	1	2	46
2022/2023	2	1	2	0	0	12	6	1	0	3	27
2023/2024	2	2	1	0	1	12	5	2	1	2	28
2024/2025	4	6	0	0	1	11	13	2	0	1	38
Razem:	65	92	30	7	6	216	319	53	18	38	844

1.1.a - Liczba uczniów przyjętych do DSO w latach 2005-2025

—●— Ilość uczniów przyjętych do DSO

— Liniowa (Ilość uczniów przyjętych do DSO)

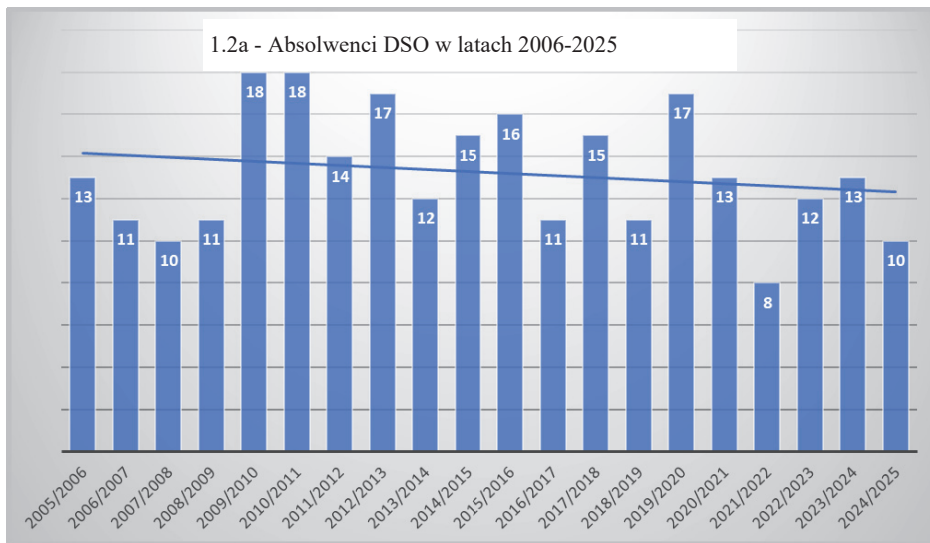
Uczniowie Studium chcąc uzyskać dyplom szkoły, musieli zaliczyć wszystkie przedmioty z siatki godzin i zagrać egzamin dyplomowy z gry na organach przed komisją złożoną z pedagogów Studium. W roku szkolnym 2006/2007 egzamin ten przybrał formę „otwartą”, tzn. mogli na niego wejść uczniowie Studium lub zaproszeni goście. Także w tym samym roku został wprowadzony dodatkowo egzamin końcowy z gry liturgicznej, odbywający się przed komisją złożoną z pedagogów uczących gry na organach oraz dyrektora Studium. Odbywa się on w połowie maja roku dyplomowego. W roku szkolnym 2007/2008 został wprowadzony egza-

min komisyjny, którego termin przypada zawsze w przedostatnią sobotę września, a więc przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego. Do tego czasu uczniowie muszą zaliczyć wszystkie przedmioty na danym roku, by otrzymać promocję do następnej klasy. W przeciwnym razie muszą powtórzyć rok. Warto też zaznaczyć, że w roku szkolnym 2008/2009 egzamin dyplomowy z gry na organach po raz pierwszy odbył się na nowo wybudowanych organach piszczałkowych w sali nr 2.

W minionym 20-leciu dyplom w DSO otrzymało 265 osób. Tabela 1.2 ukazuje absolwentów Studium z uwzględnieniem płci.

1.2. Absolwenci DSO w Tarnowie w latach 2006-2025

	Liczba absolwentów – I st.		Liczba absolwentów – II st.		Razem
	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	
2005/2006	1	12			13
2006/2007	2	9			11
2007/2008	1	9			10
2008/2009	0	11			11
2009/2010	2	16			18
2010/2011	4	14			18
2011/2012	1	13			14
2012/2013	6	9	0	2	17
2013/2014	4	6	1	1	12
2014/2015	3	9	0	3	15
2015/2016	5	11	0	0	16
2016/2017	1	7	2	1	11
2017/2018	3	12	0	0	15
2018/2019	2	9	0	0	11
2019/2020	5	10	0	2	17
2020/2021	1	11	0	1	13
2021/2022	4	4	0	0	8
2022/2023	3	7	0	2	12
2023/2024	2	9	0	2	13
2024/2025	3	6	1	0	10
Razem	53	194	4	14	265

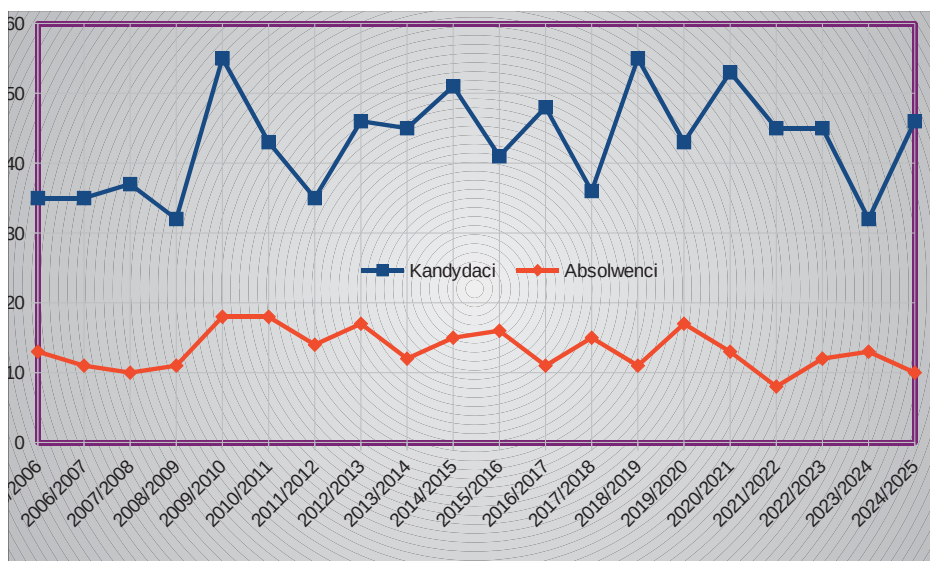

Natomiast tabela 1.3. ukazuje, jaki procent danego rocznika przyjętego do Studium po czterech (pięciu)¹⁶ latach nauki ukończył szkołę (z uwzględnieniem płci).

1.3. Liczba osób kończących DSO w Tarnowie w stosunku do liczby osób przyjętych cztery lata wcześniej

Przyjęci w roku szkol.	Kandydaci przyjęci do DSO (I i II st.)			Ukończyli w roku szkoln.	Absolwenci DSO (I i II st.)			
	Kobiety	mężczyźni	Razem		kobiety	mężczyźni	razem	% w stos. do przyjętych do DSO
	Ilość	ilość	ilość		ilość	ilość	ilość	
2002/03	7	28	35	2005/06	1	12	13	37,14
2003/04	0	35	35	2006/07	2	9	11	31,42
2004/05	3	34	37	2007/08	1	9	10	27,02
2005/06	5	27	32	2008/09	0	11	11	34,37
2006/07	7	48	55	2009/10	2	16	18	32,72
2007/08	9	34	43	2010/11	4	14	18	41,86
2008/09	8	27	35	2011/12	1	13	14	40,00
2009/10	15	31	46	2012/13	6	11	17	36,96
2010/11	10	35	45	2013/14	5	7	12	26,67
2011/12	10	41	51	2014/15	3	12	15	29,41
2012/13	10	31	41	2015/16	5	11	16	39,02
2013/14	12	36	48	2016/17	3	8	11	22,92
2014/15	7	29	36	2017/18	3	12	15	41,67 (!)
2015/16	18	37	55	2018/19	2	9	11	20,00
2016/17	7	36	43	2019/20	5	12	17	39,53
2017/18	16	37	53	2020/21	1	12	13	24,53
2018/19	9	36	45	2021/22	4	4	8	17,78 (!)
2019/20	7	38	45	2022/23	3	9	12	26,67
2020/21	13	19	32	2023/24	2	11	13	40,62
2021/22	15	31	46	2024/25	4	6	10	21,74
Razem:	188	670	858	Razem:	57	208	265	30,89

¹⁶ W przypadku rocznika zerowego.

Powyższe zestawienie ukazuje, że Studium kończy średnio 30,89 % uczniów przyjętych do DSO, czyli w przybliżeniu co trzeci przyjęty do szkoły. Powodów takiego dużego „przesiewu” wydaje się być kilka, m.in. brak indywidualnej pracy nad zadaniem w szkole materiałem ze strony uczniów, brak dostępu do organów w miejscach zamieszkania przez uczniów, brak czasu na ćwiczenie ze względu na inne szkoły, do których uczniowie muszą uczęszczać, często bardzo daleki dojazd do Studium itd.

(cdn.)

* * *

MARCEL DUPRÉ

UR. 3 MAJA 1886 R. W ROUEN

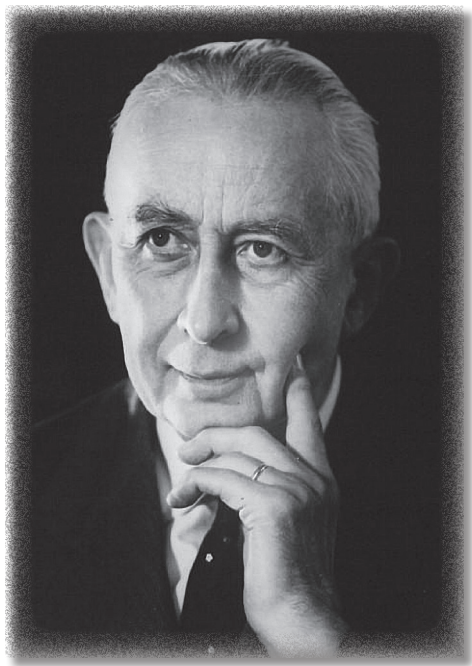
ZM. 30 MAJA 1971 R. W MEUDON (K. PARYŻA)

Cz. I

I. Człowiek

Marcel Dupré przyszedł na świat 3 maja 1886 roku we francuskim mieście Rouen w rodzinie uzdolnionej muzycznie. Jeden z jego dziadków był organistą, inny zaś chórmistrzem. Matka grała na fortepianie i wiolonczeli, a jej siostra, mieszkająca wraz z państwem Dupré – była śpiewaczką o głosie altowym. Ojciec Marcela, Albert (1860-1940) przez wiele lat kształcił się w grze na organach pod okiem Alexandra Guilmanta¹ i piastował posadę organisty w nieodległym miasteczku Elbeuf, w kościele Niepokalanego Poczęcia NMP. Stał się sławny jako założyciel i dyrygent chóru, który wykonywał w Rouen i Paryżu najslawniejsze dzieła religijne, w tym m.in.: *Pasję* wg. św. Mateusza Jana Sebastiana Bacha; oratorium *Mesjasz* Jerzego Fryderyka Haendla; *Niemieckie Requiem* Johanna Brahmsa. Albert Dupré był też pierwszym nauczycielem małego Marcela, który dorastał w domu wypełnionym muzyką – ciągle ktoś ćwiczył w nim na instrumencie, śpiewał bądź dawał lekcje.

¹ Temu wybitnemu francuskiemu organiście poświęciłem artykuł w ostatnim numerze „Hosanny” (43).

Marcel Dupré.

Jednym z najważniejszych wydarzeń w dzieciństwie Marcela była inauguracja organów Aristide Cavaillé-Colla² (1811-1899) w kościele Saint Ouen należącym do opactwa Benedyktynów w Rouen. Na początku 1890 ich budowa zmierzała ku końcowi. Kościół ten znajdował się niedaleko domu rodzinnego państwa Dupré, więc Albert często korzystał z okazji, by zabrać syna do świątyni i obserwować prace organmistrzów. Instrument wywarł na Marcelu ogromne wrażenie, posiadał bowiem cztery manualy. Jego ekscytacja wzrosła jeszcze bardziej, gdy dowiedział się, że koncert inauguracyjny

² A. Cavaillé-Coll prywatnie był bliskim przyjacielem Alberta Dupré, ojca Marcela.

da znany wówczas organista francuski Charles-Marie Widor (1844-1937). Marcel prosił, by mógł znajdować się na emporze organowej, gdy mistrz przybywał poćwiczyć przed recitalem, lecz jego ojciec odmawiał. Mały Mar-

Portret Marcela Dupré przy organach katedry Notre-Dame w Paryżu.

cel postanowił więc dostać się na chór potajemnie. Jednego wieczoru, gdy przyjechał Widor, Albert udał się na chór wraz z budowniczym organów A. Cavaillé-Collem i kilkoma lokalnymi muzykami, Marcelowi zaś pozwolono słuchać instrumentu z dołu pod opieką niani. Wykorzystując jej nieuwagę, zakradł się na palcach na emporę i ukrył

w miejscu, z którego mógł obserwować grę Widora. Gdy tylko mistrz skończył, malec wyszedł z ukrycia, podbiegł do kontuaru i powiedział: „Świetnie Pan gra, ale mój tata gra równie pięknie”. Cavaillé-Coll i jego towarzysze wybuchli śmiechem, zaś Widor uśmiechnął się i posadził małego Marcela obok siebie na ławce organowej. Za kilkanaście lat Albert Dupré zasiadł na tej samej ławce jako organista kościoła Saint Ouen.

W wieku pięciu lat Marcel ciężko zachorował. Według źródeł cierpiał na zakażenie gronkowcem prawego obojczyka jako powikłanie złamania tej kości. Schorzenie skutkowało m.in. porażeniem czucia i unieruchomieniem kończyny, zaś jego leczenie było bardzo trudne, gdyż nie znano wtedy jeszcze antybiotyków. Pierwsza operacja nie przyniosła oczekiwanych rezultatów. Dopiero druga, podczas której lekarze dokonali częściowej resekcji obojczyka, przyniosła poprawę. Choroba odbiła znacznie także na psychice chłopca. Rodzina bardzo troszczyła

się o chłopca, zapewniając mu najlepszą opiekę. Dzięki rehabilitacji wrócił do pełnej sprawności i mógł kontynuować naukę gry na fortepianie.

Trzy lata później, w wieku ośmiu lat, dał swój pierwszy publiczny koncert organowy. Jako 11-letni chłopiec został organistą kościoła St-Vivien w Rouen i rozpoczął naukę gry na orga-

nach u Alexandra Guilmanta i Louisa Vierne (1870-1937). W latach 1902-1914 kontynuował naukę w paryskim konserwatorium u L. Diemera (fortepian), A. Guilmanta i L. Vierne'a (organy), P. Foucheta (kontrapunkt) i Ch.-M. Widora (fuga i kompozycja). Od 1906 był organistą kościoła St-Sulpice, a w latach 1916-1923 także katedry Notre-Dame w Paryżu.

W 1917 został dyrektorem American Conservatory w Fontainebleau. Intensywną działalność koncertową rozpoczął w 1920 roku, mając 34 lata. Podczas 10 recitali w paryskim konserwatorium wykonał z pamięci wszystkie dzieła organowe J.S. Bacha. Serię tę powtórzył rok później w paryskim Palais de Trocadero na wzgórzu Chaillot³. W 1920 roku Marcel Dupré rozpoczął również karierę zagraniczną – zainaugurował ją koncertem w Albert Hall w Londynie. W kolejnych latach dał serię recitali m.in. w Filadelfii, Nowym Jorku, Anglii, Szkocji, Irlandii, Australii i całej Europie. W samych Stanach Zjednoczonych podczas dziesięciu tournée dał około 800 koncertów. W 1925 roku po śmierci Eugène Gigouta (1844-1925) objął klasę organów w konserwatorium w Paryżu, aby po 28 latach pracy dydaktycznej zostać jego dyrektorem⁴ (1954-1956). W 1934 Dupré zdobył miano organisty tytularnego wielkich organów St-Sulpice, zastępując Widora.

W 1939 udał się w koncertową podróż dokoła świata. W 1959, w wieku 73 lat obchodził uroczystość 2000. koncertu. Postanowił wówczas zakończyć karierę koncertową i przejść na emeryturę. Funkcję organisty tytularnego kościoła St-Sulpice w Paryżu pełnił nieprzerwanie od 1934 roku przez 37 lat aż do śmierci w 1971 roku. Swą uwagę skierował w stronę badań nad technicznymi i dźwiękowymi udoskonaleniami organów. Do jego najwybitniejszych uczniów należą m.in. Olivier Messiaen (1908-1992), Jean Langlais (1907-1991), Maurice Duruflé (1902-1986), Jean-Jacques Grunenwald (1911-1982), Jean Alain (1911-1940), Pierre Cocheureau (1924-1984), Jean Guillou (1930-2019), a także organistki: Jeanne Demessieux (1921-1968), Marie-Claire Alain (1926-2013). Zmarł na atak serca we własnym domu w Meudon. Dom ten przez wiele lat był ośrodkiem skupiającym miłośników muzyki organowej.

*Marcel Dupré z żoną Jeanne
i córką Marguerite w Meudon.*

³ O tych organach, wówczas jednych z największych i najnowocześniejszych pisałem w ostatnim numerze „Hosanny” (43).

⁴ Funkcję dyrektora konserwatorium w Paryżu pełnił tylko dwa lata, gdyż w wieku 70 lat zgodnie z francuskim prawem musiał przejść na emeryturę.

Miał żonę, Jeanne-Claire Marguerite Dupré-Pascouau, o której wiadomo niewiele. Po śmierci męża zabezpie-

czyła i przekazała wszystkie jego manuskrypty do Biblioteki Narodowej w Paryżu. Jedno ze źródeł podaje, że gdy mieszkał w 1908 roku u swojego wuja Henryka, wszedł w romans z jego młodą żoną, Jeanne Pascouau. Owocem tego romansu było urodzenie się rok później ich wspólnego dziecka, Marguerite. Ojciec Marcela, Albert był bardzo niezadowolony z kompromitującego zachowania syna, próbował go więc namówić do zerwania znajomości z Jeanne. Nie udało mu się jednak; romans trwał aż do roku 1921, w którym Jeanne rozwiodła się z Henrykiem. Trzy lata później kochankowie wzięli ślub cywilny, zaś po śmierci Henryka – wobec braku przeciwwskazań kanonicznych – wzięli ślub kościelny. Odbył się w 1929 roku w kościele St. Sulpice w Paryżu, gdzie kilka lat później Marcel Dupré został organistą tytularnym. Córka Marcela i Jeanne – Marguerite – została koncertową pianistką.

II. Organy

U Marcela Dupré, podobnie jak wcześniej u Alexandra Guilmanta, kluczową rolę w rozwoju talentu muzycznego odegrał bezpośredni kontakt z wysokiej klasy instrumentami. Wiadomo, że gdy miał czternaście lat, w domu rodziny Dupré Aristide Cavaillé-Coll

Prospekt organów A. Cavaillé-Colla w kościele w Elbeuf. Fot. Benoit L'ÉCOQ. Źródło: Inventaire National des Orgues, lic. OpenSource.

zbudował organy. Choć nie zachowały się szczegółowe informacje na temat tego instrumentu, pewne jest, że młody Marcel zyskał w ten sposób stały dostęp do organów wysokiej klasy. To doświadczenie nie pozostało bez znaczenia dla jego kształtowania się jako organisty i kompozytora. Na szczęście o innych instrumentach, które odegrały istotną rolę w jego artystycznym życiu, wiadomo znacznie więcej.

Organy w Elbeuf

W 1881 roku Aristide Cavaillé-Coll zbudował w kościele Niepokalanego Poczęcia w Elbeuf 26-głosowe organy w stylu francuskiej symfoniki organowej. Posiadały mechaniczną konstrukcję rejestrów i gry (główny manual wspomagany dźwignią Barkera). Jest to jeden z pierwszych instrumentów, z którym stały kontakt – jako organista miejsca – miał Dupré.

I manual (Grand Orgue) C-g³	II manual (Récit expressif) C-g³	Pedał (Pédale) C-f¹
Bourdon 16' Montre 8' Salicional 8' Flûte harmonique 8' Bourdon 8' Prestant 4' Flûte douce 4' Doublette 2' Plein-Jeu V Basson 16' Trompette 8' Clairon 4'	Viole de gambe 8' Voix céleste 8' Bourdon 8' Flûte traversière 8' Flûte octavante 4' Quinte 2 2/3' Octavin 2' Cymbale II Basson-Hautbois 8' Trompette 8'	Contrebasse 16' Grosse flûte 8' Bombarde 16' Trompette 8'
Urządzenia pomocnicze: Acc. Réc./G.O., Appel Anches G.O., Appel Anches Péd., Appel Anches Réc., Octaves graves G.O., Orage, Tirasse G.O., Tirasse Réc., Trémolo		

Dyspozycja organów w Elbeuf.

Organy w kościele w Saint Ouen

W 1851 roku Aristide Cavaillé-Coll został poproszony o ekspertyzę organów w Saint Ouen. Uznał je za jedne z największych we Francji – liczyły wówczas 50 głosów rozłożonych na pięć manualów i pedał. W kolejnych latach przeprowadzano niezbędne przeróbki i naprawy instrumentu, jednak dopiero w 1888 roku zlecono Cavaillé-Collowi jego gruntowną renowację i przebudowę⁵. Od tego momentu organy zachowały się w niemal niezmi-

nionej formie. Posiadają 64 głosy rozłożone na cztery manualy i pedał, mechaniczną trakturę gry (wspomagana dźwignią Barkera) i rejestrow. Ich dyspozycję przedstawiono w tabeli. Pod względem brzmieniowym i konstrukcyjnym stanowią one typowy przykład organów Cavaillé-Colla, utrzymanych w stylu francuskiej symfoniki organowej. Organy te miały szczególne znaczenie dla Marcela Dupré ze względu na bliskie położenie opactwa względem jego rodzinnego domu, fakt, że jego ojciec był tam organistą, a także na ich imponujące rozmiary i możliwości brzmieniowe.

⁵ Podczas przebudowy Cavaillé-Coll zachował ze starych organów około 20 głosów. Warto zaznaczyć, że świątynia jest niewiele mniejsza od paryskiej katedry Notre-Dame, dlatego wymagała potężnego instrumentu, który zdoła wypełnić swym brzmieniem jej wnętrze.

*Prospekt organów A. Cavaillé-Colla w kościele Saint Quen opactwa Benedyktynów w Rouen.
Fot. Paul Hermans. Źródło: Wikimedia Commons, lic. CC BY-SA 4.0.*

Organy w kościele St. Sulpice w Paryżu

Organy te zbudował około 1860 roku Aristide Cavaillé-Coll. Wywarły znaczący wpływ na twórczość i osobowość artystyczną Marcela Dupré, jednak ich historię i szczegółowe parametry techniczne pozwolę sobie przedstawić czytelnikom w kolejnym tomie „Hosanny”, omawiając postać Charlesa-Marie Widora, poprzednika Marcela Dupré. W momencie wybudowania liczyły około 100 głosów rozdzielonych na pięć manualów i pedały i były trzecimi organami co do wielkości w Europie. Instrument ten inspirował Marcela

Dupré do tworzenia kompozycji o potężnej dynamice i złożonej fakturze, jak również do wirtuozowskich improwizacji, z których słynął na całym świecie. Dzięki możliwościom organów St. Sulpice Dupré mógł w pełni realizować swoje pomysły, łącząc tradycję francuskiej symfonicznej szkoły organowej z nowoczesnym językiem harmonicznym. Organy te były dla niego nie tylko narzędziem pracy, ale medium, za pomocą którego mógł wyrazić swoją duchowość i wrażliwość.

Organy salonowe w posiadłości Marcela Dupré w Meudon

Organy te pierwotnie znajdowały się w nieodległej posiadłości Alexandra Guilmanta w Meudon i liczyły 28 głosów⁶. W 1926 roku Marcel Dupré odkupił je od Guilmanta i zlecił ich przeniesienie do własnego domu. Zmieniono wówczas trakturę rejestrów na elektryczną celem zamontowania

Marcel Dupré przy kóntuarze organów kościoła St. Sulpice w Paryżu.

⁶ Ich oryginalną dyspozycję przytoczyłem w ostatnim numerze „Hosanny” (43) w artykule o Alexandre Guilmancie.

WKŁADKA NUTOWA

I manual (Positif) C-g ³	II manual (Grand Orgue) C-g ³	III Manual (Récit expressif) C-g ³	IV Manual (Bombarde) C-g ³	Pedal (Pédale) C-f ¹
Montre 8' Bourdon 8' Gambe 8' Unda maris 8' Dulciane 4' Flûte douce 4' Doublette 2' Plein-Jeu V Cor anglaise 16' Trompette 8' Cromorne 8' Clairon 4'	Montre 16' Bourdon 16' Violon-basse 16' Montre 8' Diapason 8' Bourdon 8' Flûte harmonique 8' Salicional 8' Prestant 4' Trompette en chamade 8' Clairon en chamade 4'	Quintaton 16' Corno dolce 16' Diapason 8' Cor de nuit 8' Flûte traversière 8' Viole de gambe 8' Voix céleste 8' Voix éolienne 8' Flûte octaviante 4' Viole d'amour 4' Quinte 2 2/3' Octavin 2' Carillon I-III Cornet (c1) V Tuba Magna 16' Trompette harmonique 8' Clarinette 8' Basson-Hautbois 8' Voix humaine 8' Clairon harmonique 4'	Grosse Flûte 8' Flûte 4' Doublette 2' Fourniture V Cornet 16' (c1) V Bombarde 16' Contre-Basson 16' Trompette 8' Clairon 4'	Soubasse 32' Contre-basse 16' Soubasse 16' Basse 8' Violoncelle 8' Bourdon 8' Flûte 4' Contre-bombarde 32' Bombarde 16' Basson 16' Trompette 8' Clairon 4'

Urządzenia pomocnicze:
 Acc. Bomb./G.O., Acc. Bomb./Réc., Acc. Pos./G.O., Acc. Pos./Réc., Acc. Réc./G.O., Acc. Réc./G.O. 16, Appel Anches Bomb., Appel Anches G.O., Appel Anches Pos., Appel Anches Péd., Appel Anches Réc., Appel Chamades, Appel G.O., Expression Réc. par bascule, Octaves aiguës Réc., Octaves graves G.O., Octaves graves Réc., Tirasse G.O., Tirasse Pos., Tirasse Réc., Trémolo Réc.

Dyspozycja organów w opactwie Benedyktynów w Rouyen.

wolnych kombinacji i rozszerzono zakres klawiatur manualu do sześciu (!) oktav. Zachowano oryginalny projekt z niewielkimi modyfikacjami, zmieniono natomiast kontuar. Jego charakterystyczną cechą są setki przełączników po bokach klawiatur odpowiedzialne za wolne kombinacje. W 1932 roku dodano czwarty manual (*Solo*) z sześcioma głosami. Przez lata w tej niewielkiej sali koncertowej odbywały się liczne koncerty i lekcje gry, a Dupré mógł korzystać z organów o każdej porze. Instrument ten przetrwał do dnia dzisiejszego w niezmienionej formie. Dzięki uprzejmości obecnych właścicieli nieruchomości organy są udostępniane do koncertów i ciągle utrzymywane w dobrym stanie.

Organy w pałacu Trocadéro i późniejszym pałacu Chaillot

Dyspozycję tego instrumentu przytoczyłem w poprzednim numerze „Hosanny”. W takim stanie zastał instrument Marcel Dupré w 1920 roku, wykonując na nim komplet dzieł Bacha. Organy były w złym stanie. Dupré wykorzystując swój prestiż jako profesora organów konserwatorium paryskiego, zorganizował zbiórkę funduszy na ich restaurację. W 1927 roku zagrał na nich recital inauguracyjny po remoncie. W kolejnych latach zasiadał przy organach w pałacu Trocadéro jeszcze kilkanaście razy – między innymi podczas premiery swojej *Drogi krzyżowej* (*Chemin de la Croix*) 14 sierpnia 1932 roku. Rok później – 14

Kontuar organów w posiadłości Marcela Dupré w Meudon.

*Fot. Remi Mathis. Źródło: Wikimedia Commons,
lic. CC BY-SA 3.0.*

Postanowiono przerobić romantyczne organy Cavaillé-Colla na zgodne z ówczesnym gustem organy neoklasyczne. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił pełne wykorzystanie instrumentu. Dopiero 9 lutego 1941 roku Maurice Duruflé dał koncert uznawany dziś za inaugurujący organy po przebudowie w nowym miejscu. W nowym budynku coraz większą rolę odgrywał teatr, wobec czego w 1977 roku podjęto decyzję o ponownym przeniesieniu orga-

I manual (Grand Orgue) C-c ⁵	II manual (Positif expressif) C-c ⁵	III Manual (Récit expressif) C-c ⁵	IV manual (Solo expressif) C-c ⁵	Pedal (Pédale) C-g ¹
Bourdon 16' Montre 8' Flûte harmonique 8' Salicional 8' Prestant 4'	Quintaton 16' Cor de nuit 8' Principal 8' Flûte douce 4' Nasard 2'2/3 Quarte de nasard 2' Tierce 1'3/5 Clarinete 8'	Diapason 8' Dulciane 8' Flûte harmonique 8' Voix céleste 8' Flûte octaviane 4' Doublette 2' Plein jeu III Hautbois 8' Trompette 8'	Flûte 4' Gambe 8' Voix céleste 8' Basson 16' Clarinete 8' Hautbois 8'	Contrebasse 16' Soubasse 16' Flûte 8' Bourdon 8' Violoncelle 8' Basson 16'
Urządzenia pomocnicze: Tirasses en 8', 4', I, II, III et IV, accouplements en 16', 8', 4': II/I, III/I, IV/I, III/II; IV/II, trémolo récit, trémolo positif, trémolo solo, sostenuto: I-II-III-IV, crescendo, tutti, coupure pedale				

Dyspozycja organów w Meudon.

sierpnia 1935 roku – zagrał na nich po raz ostatni przed zburzeniem budynku. Z okazji wystawy światowej w 1937 roku pałac Trocadéro został zburzony i zastąpiony nowym pałacem Chaillot, który stoi w tym miejscu do dziś⁷. Marcel Dupré był odpowiedzialny za nadzorowanie prac przy przenosinach organów.

nów do Audytorium im Maurice'a Ravela w Lyonie, gdzie znajdują się do dziś. W Internecie można odnaleźć nagrania prezentujące ich brzmienie.

(cdn.)

*mgr Łukasz Tryba,
organista sanktuarium MB z Lourdes
w Porąbce Uszewskiej, nauczyciel
Szkoły Muzycznej I stopnia w Brzesku*

⁷ Warto dodać, że wzgórze Chaillot jest lubiane przez turystów odwiedzających Paryż. Roztacza się z niego piękny widok na wieżę Eiffla, stojącą po drugiej stronie Sekwany.

Nowe instrumenty piszczalkowe w diecezji tarnowskiej

Cieszy fakt, że w naszej diecezji przybywa w kościołach instrumentów pięknych i wartościowych. Ich głównym celem jest troska o piękną liturgię, ale także chęć promowania muzyki sakralnej w czasie koncertów.

W ostatnich miesiącach diecezja tarnowska wzbogaciła się o dwa wysokiej klasy instrumenty, którym warto poświęcić trochę uwagi. Są to instrument piszczalkowy w parafii św. Alberta Chmielowskiego w Zgłobicach oraz parafia św. Jana Pawła Wielkiego w Nowym Sączu.

1. Organy piszczalkowe firmy Klais u św. Br. Alberta Chmielowskiego w Zgłobicach

*Przy organach w par. Zgłobice stoją od lewej:
Sławomir Piotrowski – organmistrz, ks. prob. Piotr Michniak,
Tomasz Smosna i Bartłomiej Moździerz.*

Parafia św. Br. Alberta Chmielowskiego jest wspólnotą bardzo młodą. Została erygowana w 1989 roku. Budowa nowej świątyni pociągnęła za sobą duże wydatki finansowe, stąd wspólnota nie posiadała instrumentu liturgicznego. Obecny ks. proboszcz Piotr Michniak przez swoją troskę o ten stan rzeczy doprowadził do zmiany sytuacji. W dniu 14 października 2024 roku zwrócił się z prośbą do Kurii Diecezjalnej

o zgodę na sprowadzenie do parafii instrumentu z Niemiec. Po otrzymaniu zgody zostały sprowadzone z Niemiec z Werne organy światowej klasy organmistrza niemieckiego Klaisa z Bonn, wybudowane w kościele parafialnym w 1974 roku. Po sprawdzeniu stanu technicznego instrumentu w Niemczech organy zostały relokowane do parafii w Zgłobicach przez polską firmę organmistrzowską p. Sławomira Piotrowskiego, poddane gruntownemu przeglądowi oraz czyszczeniu

Bp Leszek Leszkiewicz w czasie błogosławieństwa organów w par. w Zgłobicach.

i zmontowane na emporze chóralnej w 2025 roku.

Instrument posiada 26 głosów podzielonych na trzy sekcje brzmieniowe: dwa manualy i pedały (10 + 9 + 7), w tym cztery głosy językowe.

Kontuar jest wbudowany w frontową część szafy organowej. Traktura gry jest mechaniczna dla manualu I, II i pedału. Traktura rejestrów jest elektryczna. Wiatrownice są klapowo-zasurowe. Wentylator, jak i miech powietrza pływakowy znajduje się wewnątrz szafy organowej. Prospekt organowy koreluje z architekturą wnętrza kościoła – jest zamknięty od góry.

Odbiór instrumentu przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej miał miejsce 22 sierpnia 2025 r., a w protokole z odbioru czytamy: „Trzeba jednak podkreślić, że wszyst-

kie pozostałe prace montażowe zostały wykonane solidnie. Kontuar, traktura, jak i wiatrownice działają sprawnie. Poszczególne głosy brzmią bardzo dobrze. Firma zobowiązała się do opieki gwarancyjnej nad instrumentem wg zawartej umowy.

W imieniu Diecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej dziękuję ks. prob. Piotrowi Michniakowi za wyposażenie kościoła parafialnego w Zgłobicach w koncertowy instrument, a firmie p. Sławomira Piotrowskiego za zbudowanie instrumentu. Słowa podziękowania należą się wszystkim parafianom za sfinansowanie wartościowego instrumentu, który z pewnością będzie służył nie tylko liturgii, ale i życiu kulturalnemu mieszkańców Zgłobic i okolic”¹.

¹ G. Piekarz, *Protokół z odbioru organów piszczałkowych translokowanych do kościoła pw. św. Alberta Chmielowskiego w Zgłobicach*, Archiwum Kurialne Wydziału Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej,teczka: Organy Tę-Ż, s. 1.

Dyspozycja instrumentu jest następująca:

Manual I (C-g ³)		Manual II (C-g ³)		Pedal (C-f ¹)	
1. Quintade	16'	11. Holzgedackt	8'	20. Subbass	16'
2. Principal	8'	12. Principal	4'	21. Octav	8'
3. Gemshorn	8'	13. Spitzgedackt	4'	22. Gedackt	8'
4. Octav	4'	14. Nasard	2 2/3'	23. Holzoctav	8'
5. Rohrflöte	4'	15. Octav	2'	24. Rauschpfeife	3 fach
6. Superoctav	2'	16. Terz	1 3/5'	25. Posaune	16'
7. Waldflöte	2'	17. Octav	1'	26. Zinke	4'
8. Larigot	1 1/3'	18. Scharff	4 fach		
9. Mixtur	4 fach	19. Rohrschalmey	8'		
10. Trompete	8'	Tremolo			

Urządzenia dodatkowe, w które instrument jest wyposażony, to:

Połączenia: II-I, I-Ped, II-Ped; dodatkowo: tremolo manualu II, Tutti, Zetzer, Crescendo, wyłącznik języków.

Traktura gry mechaniczna (I, II i Ped.), traktura rejestrowa elektryczna. Wiatrownice klapowo-zasurowe. Miech pływakowy i wentylator wyciszony w szafie organowej.

Instrument został uroczystie pobłogosławiony przez ks. bp. Leszka Leszkiewicza w czasie wizytacji kanonicznej w dniu 28 września 2025 roku.

2. Organy piszczałkowe firmy ZYCH u św. Jana Pawła Wielkiego w Nowym Sączu

Jedną z najmłodszych parafii w naszej diecezji jest par. św. Jana Pawła Wielkiego w Nowym Sączu. Została erygowana 6 sierpnia 2013 roku i od początku jej istnienia troskę duszpasterską nad nią sprawuje ks. prałat Zbigniew Biernat. Na jego barkach spoczęła troska o wybudowanie kościoła i nadanie mu liturgicznego wystroju. Ostatnim etapem tych starań było wybudowanie instrumentu.

Pierwsza rozmowa w tej sprawie z piszącym te słowa miała miejsce w dniu błogosławieństwa organów w kościele Matki Bożej Niepokalanej w Nowym Sączu 8 grudnia 2022 roku. Ks. prob. Biernat uczestnicząc w tej uroczystości, już przy stole na plebanii zaczął wypytywać o szczegóły jej realizacji. Po wizji lokalnej już w samym kościele Jana Pawła II Wielkiego zostało postanowione, że dyspozycja tych organów będzie w stylistyce francuskiego późnego romantyzmu. O przygotowanie oferty zostały poproszone dwie firmy: Zych z Wołomina oraz Skrabl ze Słowenii. Po szczegółowej analizie przedstawionych propozycji Diecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej opowiedziała się za ofertą polską, na co ks. proboszcz wyraził pełną aprobatę. Rozpoczęły się wtedy rozmowy z firmą Dariusza Zycha na temat szczegółów realizacji oferty (liczba głosów,

*Stół gry organów w kościele św. Jana Pawła II
w Nowym Sączu.*

rozlokowanie poszczególnych werków, ornamentyka instrumentu itd.). Końcowa umowa decydująca o rozpoczęciu budowy została podpisana 22 czerwca 2023 roku. W wyniku jej realizacji powstał instrument 30-głosowy, w tym dwie ekstensje, podzielony na trzy sekcje brzmieniowe: dwa manualy i pedały (11 + 12 + 7), w tym siedem głosów językowych.

Kontuar jest wolnostojący, ustawiony frontowo przodem do ołtarza nawy głównej. Traktura gry jest mechaniczna dla manualu I, II i pedału. Traktura rejestrów jest elektryczna. Wiatrownice są klapowo-zasuwowe. Wentylator powietrza znajduje się wewnątrz szafy organowej, podobnie jak i miech. Prospekt organowy koreluje z architekturą

wnętrza kościoła i jest zamknięty od góry. Wielkim walorem artystycznym tego instrumentu jest fakt, że zdobi go sześć figur grających aniołów umieszczonych na prospekcie organowym, co jest ewenementem w naszej diecezji w budownictwie współczesnym organów.

Prace montażowe zostały wykonane solidnie. Kontuar, traktura, jak i wiatrownice działają sprawnie. Poszczególne głosy brzmią bardzo dobrze, nawiązując do organów w stylistyce francuskiego romantyzmu. Zastosowane materiały są wysokiej jakości i dają gwarancję długoletniego użytkowania. Szafa organowa w całości jest przykryta od góry.

Dyspozycja instrumentu jest następująca:

Manual I – Grand Orgue (C-a3)		Manual II – Recit expressif (C-a ³)		Pedal (C-f ¹)	
1. Bourdon	16'	12. Flute traversiere	8'	1. Flute	16'
2. Montre	8'	13. Cor de nuit	8'	2. Soubasse	16'
3. Flute harm.	8'	14. Viola di Gamba	8'	3. Flute	8'
4. Gambe	8'	15. Voix celeste od c	8'	(extensja Flute	16')
5. Bourdon	8'	16. Flute octaviant	4'	4. Violoncelle	8'
6. Prestant	4'	17. Nasard	2 2/3'	5. Flute	4'
7. Doublette	2'	18. Octavin	2'	6. Bombarde	16'
8. Cornet	5x	19. Tierce	1 3/5'	7. Trompette	8'
9. Fourniture	2' 5x	20. Plein Jeu	IV	(extensja Bombarde	16')
10. Trompette	8'	21. Trompette harmoniq.	8'		
11. Clairon	4'	22. Hautbois	8'		
		23. Voix Humaine	8'		
		Tremolo			

Ponadto instrument posiada szereg dodatkowych możliwości i urządzeń:

Połączenia: Sub II, II-I, Sub II-I, I-P, II-P. Urządzenia dodatkowe: tremolo manualu II, Tutti, Anches, Crescendo, Zetzer. Traktura gry mechaniczna (I, II i Ped.), traktura rejestrowa elektryczna.

Wiatrownice klapowo-zasurowe. Miech i wentylator wyciszony w szafie organowej.

Instrument został odebrany przez Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej 31 stycznia 2025 roku. Błogosławieństwo instrumentu natomiast miało miejsce w wigilię uroczystości odpustowych w tej parafii, a więc 18 października 2025 roku. Aktu błogosławieństwa dokonał ks. bp Andrzej Jeż – biskup tarnowski.

Instrument z pewnością należy do jednych z najlepszych w diecezji. Cieszy zatem fakt, że parafia, która ma zaledwie kilkanaście lat istnienia, może poszczycić się już tak piękną świątynią i wspaiałym, światowej klasy instrumentem.

Bp Andrzej Jeż w czasie błogosławieństwa organów.

* * *

Na przełomie grudnia i stycznia 2025/2026 r. w Wydawnictwie BIBLOS ukaże się książka mojego autorstwa *Zabytkowe organy diecezji tarnowskiej*.

Będzie ona pierwszą częścią planowanej dwutomowej monografii opisującej organowe dzieje naszej diecezji i wszystkie instrumenty na jej terenie. W książce, która już niedługo trafi do rąk czytelników, przedstawione będą organy zbudowane do 1945 r. Przedstawiamy fragment wstępu, który przybliża zawartość publikacji. Jednocześnie informujemy, że premiera książki odbędzie się prawdopodobnie na początku 2026 r. O jej miejscu i czasie poinformujemy na stronie internetowej Wydziału Muzyki Kościelnej oraz Stowarzyszenia Musicam Sacram, które jest współwydawcą pozycji.

Diecezja tarnowska pod wieloma względami wyróżnia się w polskim Kościele, np. wielkością (spośród polskich diecezji liczy najwięcej parafii) i pobożnością mieszkańców, którzy od lat górują w statystykach praktyk religijnych. Materialnym tego świadectwem jest duża liczba kościołów, w tym zabytkowych, wyposażonych w wiele cennych przedmiotów kultu, w tym organy. Jednocześnie jest to obszar, który przez wieki pełnił rolę prowincjonalną, pozbawiony dużych miast i ośrodków, co wpłynęło również na krajobraz organowy diecezji.

Pierwsze pewne świadectwa o obecności organów na tym obszarze pochodzą z XVI wieku (niepewne z wieku XV), a więc później niż w wielu innych rejonach kraju. Wówczas te instrumenty nie były powszechnym wyposażeniem kościoła: znajdowały się w świątyniach miejskich, klasztorach i nielicznych kościołach wiejskich. Przez następne stulecie przetoczyło się przez nasz kraj wiele wojen, w tym najazdy Szwedów i Kozaków, których smutne skutki można również odnotować w postaci zniszczenia wielu instrumentów. Jednak już na przełomie wieku XVII i XVIII organy upowszechniły się, stanowiąc odtąd standardowe wyposażenie niemal wszystkich kościołów parafialnych. Także z tego okresu pochodzą najstarsze zabytki budownictwa organowego w diecezji tarnowskiej. Są to jednak instrumenty niewielkie: pozytywy na zamku w Dębnie, w Lipnicy Murowanej oraz w klasztorze Klarysek w Starym Sączu. Organy XVIII-wiecznie istnieją m.in. w Tyliczu i Ochotnicy Dolnej, jednak są to instrumenty naznaczone późniejszymi przebudowami, w dodatku ten ostatni został sprowadzony z innej części Polski. Na tym tle oryginalnością wyróżnia się pozytyw w Jadownikach-Bocheńcu.

Styl barokowy w budownictwie organowym w diecezji tarnowskiej nie przeminął, jak można by się spodziewać, wraz z wiekiem XVIII. Także pierwsze trzy ćwierci XIX w. zostały zdominowane przez twórczość organmistrzów ukształtowanych zawodowo jeszcze w poprzednim stuleciu oraz pokolenia ich następców. Czas ten charakteryzował się niewielkim dynamizmem tak ilościowym, jak i jakościowym, jeśli chodzi o budowane instrumenty. Można nawet mówić o pewnym regresie: wznoszone wtedy organy bywały mniejsze od swoich poprzedników (np. Tarnów – katedra, Bochnia). Z pewno-

ścią wpływ na to miały warunki ekonomiczne: społeczeństwo wyczerpane przez wojny i utratę niepodległości nie mogło się zdobyć na budowę okazalszych instrumentów. W dodatku niezbyt przychylna wówczas polityka zaborczych władz austriackich wobec Kościoła hamowała inwestycje sakralne. Spojrzenie na cechy konstrukcyjno-brzmieniowe budowanych wówczas organów pozwala nazwać ten okres „postbarokowym”: w małych i średniej wielkości kościołach znajdowały się na ogół instrumenty z jednym manuałem bez pedału (pozytywy). Organy z pedałem mogły być uznane już za stosunkowo duże, natomiast dwumanuałowe zbudowano wówczas jedynie w katedrze. Powszechna była, popularna także w okresie baroku, tzw. krótka oktawa (brak tonów Cis, Dis, Fis, Gis w wielkiej oktawie). Dyspozycje opierały się na małej liczbie głosów podstawowych, często z Pryncypałem 4’ jako podstawą brzmienia, z dużą liczbą wysokich głosów alikwotowych. Łącznikiem z południowoeuropejskim, zwłaszcza włoskim budownictwem organowym, mogą być jednorzędowe repetowane głosy spełniające rolę mikstur (zwłaszcza w organach budowanych przez rodzinę Baranowskich), jak i niewielka rola pedału, który – jeśli się pojawiał – ograniczał się do pełnienia funkcji podstawy basowej i pozbawiony był samodzielności. Także konstrukcja piszczałek, a często także i prospektów, odpowiadała barokowemu pierwowzorowi. Z tego względu organy z tego okresu przy braku badań archiwalnych były w wielu obiegowych publikacjach wyłącznie na podstawie wyglądu określane jako XVII- czy XVIII-wieczne! Dotyczy to zwłaszcza organów rodziny Baranowskich, których prospekty wskazują na wciąż żywą tradycję baroku, a sposób wykonania piszczałek prospektowych (puncowanie, wgniatane labia „w ośli grzbiet”) jest identyczny jak w organach z wcześniejszych stuleci. W czasie ich powstania organy te mogły uchodzić za dowód prowincjonalności i zacofania ich twórców, niemniej fakt ich przetrwania w znacznej liczbie do czasów obecnych dowodzi wysokiej jakości wykonania. Instrumenty te mogą być zatem szczególnie przydatne do wykonywania muzyki dawnej.

Pewne zmiany możemy zaobserwować od początku II połowy XIX w. Barokowa architektura prospektu ustępuje wówczas klasycystycznej, a krótka oktawa bywa coraz częściej zastępowana pełną. Reszta cech brzmieniowych jednak zasadniczo nie ulega zmianie. Były to już wprawdzie czasy rewolucji przemysłowej, także na ziemiach polskich, jednak docierała ona do budownictwa organowego z dużym opóźnieniem. Wprawdzie Antoni Sapalski, krakowski organmistrz czynny również na terenie diecezji tarnowskiej, jako pierwszy użył określenia *fabryka* dla swojego warsztatu, jednak sposób wykonania jego instrumentów jest nadal tradycyjny, manufakturowy. Jednocześnie można już zauważyć pewną typizację prospektów organowych i dyspozycji – różne instrumenty wykazują podobieństwa wielu cech i na tej podstawie łatwo zidentyfikować budowniczego nawet przy braku danych archiwalnych.

W pełnym zakresie budownictwo organowe na badanym terenie zaczęło korzystać z owoców rewolucji przemysłowej od czwartej ćwierci XIX w. Przełomowym momentem jest otwarcie zakładu we Lwowie przez Jana Śliwińskiego w 1876 r. Podczas praktyki we Francji organmistrz ten zetknął się z nowymi metodami pro-

wadzenia warsztatu, przypominającymi już produkcję fabryczną poprzez ścisłą specjalizację pracowników w wykonywaniu poszczególnych części. Nieodłączną także częścią tych praktyk był pewnego typu marketing – docieranie do potencjalnych klientów przez publikację katalogów, w których podawano typowe projekty dyspozycji i prospektów, a także udział w wystawach, na których organiści mogli osobiście zapoznać się z instrumentami, które także podlegały ocenom i były nagradzane przez grono ekspertów. Nagrody takie były bardzo prestiżowe, gdyż umieszczano ich reprodukcje na tabliczkach firmowych często wiele lat po ich przyznaniu. Praktyki te, budowę organów w odległych miejscach, a także wyjazdy zagraniczne w celu nabycia wykształcenia i nowych doświadczeń umożliwił przede wszystkim rozwój transportu, szczególnie kolejowego w tamtym czasie. Innymi organmistrzami działającymi na badanym terenie, którzy powoływali się na zagraniczną praktykę, byli: Jan Grocholski (u Hessego w Wiedniu¹) i Alojzy Konieczny (w Peczu na Węgrzech², zapewne u Józsefa Angstera). Śliwińskiego nazywa się też twórcą lwowskiej szkoły organmistrzowskiej, gdyż wykształcił licznych uczniów, którzy później założyli własne firmy i wpłynęli na organowy kształt Galicji, w tym diecezji tarnowskiej. Byli to: Tomasz Fall, Rudolf Haase, Mieczysław Janiszewski i Bronisław Markiewicz. We Lwowie, a później w Krakowie działała również rodzina Żebrowskich, reprezentowana przez trzy pokolenia organmistrzów (Ignacy, Aleksander, Kazimierz). Ich organy były stosunkowo nowoczesne dzięki podzespołom sprowadzanym z zagranicy lub wykonywanym na wzór zagranicznych. Zrealizowali też kilka prestiżowych prac, jak np. przebudowa wielkich organów leżajskich czy organy kościoła mariackiego w Krakowie.

Z drugiej strony w 1873 r. powstaje w Jägerndorf na Śląsku austriackim (dziś Krnov w Czechach) firma Rieger, jedna z największych fabryk organów na świecie, zatrudniająca w szczytowym okresie rozwoju ponad 150 pracowników. Jej założyciel Franz Rieger działał wprawdzie wcześniej, od roku 1845. Docierał także poza Śląsk, w tym do Galicji (w 1853 r. zbudował organy w Zakliczynie koło Myślenic³), jednak prowadził działalność w typowy dla tamtego czasu sposób manufakturowy. Sytuacja zmieniła się, gdy do spółki dołączyli jego synowie Otto i Gustav. Dzięki nim firma doświadczyła bezprecedensowego rozwoju: organy były eksportowane do wielu krajów Europy i świata, a rocznie powstawało nawet 100 instrumentów. W samej diecezji tarnowskiej Riegerowie zbudowali ponad 30 organów. Firma szybko zdobywa renomę, jednak bywa również obiektem zacieklej krytyki, zwłaszcza ze strony organmistrzów polskich i ich zwolenników. Od początku stawia na nowoczesne rozwiązania: wiatrownice stożkowe, wiele dodatkowych urządzeń ułatwiających grę, później także trakturę pneumatyczną. Szybki rozwój budownictwa organowego w diecezji tarnowskiej przery-

¹ M. Babnis, *Jan Grocholski – przyczynek do dziejów organmistrzostwa w Galicji*, [w:] *Organy i muzyka organowa XI*, red. J. Krassowski, Gdańsk 2000, s. 212.

² „Czas” (133)1894, s. 1.

³ „Currenda” (9)1866, s. 65.

wa wybuch I wojny światowej. Oprócz bezpośrednich zniszczeń, które na pewnych obszarach były znaczące – w końcu częściowo na terenie należącym dzisiaj do diecezji tarnowskiej miała miejsce słynna bitwa pod Gorlicami – większości kościołów dotyczą rekwizycje piszczałek w celu przetopienia i wykorzystania materiału na potrzeby wojska. Należy jednak podkreślić, że nie były one tak dotkliwe jak na terenach pod panowaniem niemieckim, dzięki czemu wiele starych instrumentów zachowało swoje oryginalne piszczałki prospektowe.

W okresie międzywojennym niewiele działo się pod względem budownictwa organowego w diecezji tarnowskiej. Powojenna hiperinflacja, zubożenie społeczeństwa i kryzys gospodarczy zahamowały inwestycje w nowe instrumenty. Mimo to udało się jednak wznieść kilkanaście obiektów. Najwięcej, bo aż dziewięć, zbudował doskonale tutaj znany zakład Rieger, choć na skutek powojennych zmian politycznych stał się firmą zagraniczną i musiał stawiać czoła problemom związanym z kwestiami celnymi. W Szczyrzycu warsztat po zmarłym w 1922 r. Fallu przejmują Bartłomiej Ziemiański, który do 1939 r. zbudował pięć instrumentów. Oprócz tego pojawiają się firmy z Polski centralnej, co dotąd było niemożliwe ze względu na granice zaborów. Były to warsztaty: Stefana Krukowskiego z Piotrkowa Trybunalskiego (trzy instrumenty), Dominika Biernackiego z Włocławka (trzy instrumenty) i jego brata Wacława z Warszawy (jeden instrument), Zygmunta Kamińskiego z Warszawy (trzy instrumenty) i jego brata Władysława (jeden instrument). Co szczególnie godne uwagi, nawet w trudnych latach II wojny światowej udało się zbudować dwa instrumenty: w Ołpinach i Otfinowie. Dokonała tego firma Zygmunta Kamińskiego z Warszawy.

Zestawienie instrumentów wybudowanych w badanym zakresie czasowym uzupełniają organy pochodzące również z tego okresu, ale pierwotnie zainstalowane poza interesującym nas obszarem. Trafiły na niego później, głównie po II wojnie światowej. Są w tej liczbie głównie instrumenty budowane przez firmy dolnośląskie (Schlag & Söhne, Gebrüder Walter, Johann Georg Neßling), ale także saksońskie (Andreas Schuster & Sohn), berlińskie (Gebrüder Dinse), czeskie (Heinrich Schiffrer) i z centralnej Polski (Adolf Homan). Nawet w ostatnich latach z zagranicy sprowadzono dwa instrumenty cechujące się walorami zabytkowymi. Są to organy Adolfa Hammera z 1921 r. w Nowej Jastrzębce – Wesołej oraz instrument angielskiej firmy Griffen & Stroud z 1935 r. w Zespole Szkół Katolickich w Nowym Sączu. Wzbogacają one różnorodność tutejszego krajobrazu organowego, dając pogląd na interpretację tych samych założeń brzmieniowych, jednak w innych ośrodkach.

Opisane w katalogu organy stanowią trzon, bo najliczniejszą wiekowo grupę wszystkich instrumentów w diecezji tarnowskiej. Ich skatalogowanie to ważny kamień milowy na drodze do całościowej monografii dziejów organowych tej diecezji. Instrumenty wybudowane po 1945 r. mam zamiar przedstawić w kolejnej publikacji, która dopełni to dzieło.

* * *

SPRAWOZDANIE
VIII Ogólnopolski Festiwal Chórów
SACRA ECCLESIAE CANTIO – Tarnów 2025 r.
(Sobota, 27 września 2025 r.)

Chór SANCTI JACOBI z Brzeska w czasie przesłuchań konkursowych w kościele MB Fatimskiej.

Promowanie i upowszechnianie sakralnej muzyki chóralnej, konsolidacja środowiska chóralnego, wzajemne dzielenie się doświadczeniami muzycznymi, podnoszenie kultury muzycznej i uwalnianie na piękno to podstawowe cele Ogólnopolskiego Festiwalu Chóralnego, którego już VIII edycja miała miejsce w Tarnowie w sobotę 27 września 2025 roku. Wszystkie te cele ogniskują się w hasle Festiwalu, które od lat brzmi: SACRA ECCLESIAE CANTIO, by świętość Kościoła wyśpiewać jak najpiękniej.

Festiwal odbywa się co dwa lata, a jego organizatorem jest Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Wspierają go w tym zadaniu Wydział Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Miasta Tarnowa, Województwo Małopolskie, Starostwo Powiatowe w Tarnowie, parafia katedralna w Tarnowie, parafia Matki Bożej Fatimskiej w Tarnowie oraz Diecezjalne Studium Organistowskie im. ks. Kazimierza Pasionka w Tarnowie. Swoim patronatem Festiwal zaszczytali JE Andrzej Jeż – Biskup Tarnowski oraz Jacek Hudyma – Starosta Powiatu Tarnowskiego. Natomiast patronat medialny nad wydarzeniem objęli: RDN Małopolska, „Gość Niedzielny” – oddział w Tarnowie oraz kultura.tarnow.pl. Konferansjerami w czasie trwania Festiwalu byli absolwenci Diecezjalnego Studium Organistowskiego Aleksandra Łabno i Piotr Soczek, a dyrektorem Festiwalu ks. dr Grzegorz Piekarz.

Spotkanie jurorów z dyrygentami.

Zgłoszenia na Festiwal trwały do końca czerwca 2025 r. Zgłosiło się na niego aż 17 chórów. Były to: Chór Mieszany MAGNIFICAT z Tarnowa (dyr. ks. Bartosz Bąk, Piotr Kołodziej), Chór Kameralny VOX SANCTAE MARGARI-TAE z Dębna (dyr. Paweł Grabczyński), Chór SANCTI JACOBI z Brzeska (dyr. Konrad Baniak), Chór Parafialny z Janowic (dyr. Sławomir Łazarek), Chór Para-

fii pw. NMP Wniebowziętej z Barcic (dyr. Teresa Plata), Chór Parafialny CANTABO DEO z Gołkowic Górnych (dyr. Ilona Czarnecka-Jagiela), Miejski Chór GORCE z Nowego Targu (dyr. Dorota Żmuda), Chór MUSICA EX ANIMA z Krakowa (dyr. Julia Michałek), Chór FRAZA z Kosiny (dyr. Łukasz Kobiałka), Chór Mieszany BEATAE VIRGINIS MARIAE z Porąbki Uszewskiej (dyr. Łukasz Tryba), Chór Mieszany Parafii w Szczucinie (dyr. Wojciech Wojnas), Chór Parafialny z Luszowic (dyr. Jacek Brożek), Chór CANTATE DOMINO z Iwkowej (dyr. Dawid Szot), Chór FRIZZANTE VOCALE z Krakowa (dyr. Dominik Sepioło), Męski Zespół Wokalny GAUDENS GAUDEBO z Rzeszowa (dyr. Marcelli Kyc), Zespół Wokalny HARMONIC SOULS z Sierakowic (dyr. Mateusz Pawelczyk), Chór CANTABILE z Morawicy (dyr. Tomasz Klamka) oraz jako gospodarz (poza konkursem), 18 chór, wziął udział także Chłopięcy Chór Katedralny PUERI CANTORES TARNOVIENSES (dyr. ks. Grzegorz Piekarz). W sumie diecezję tarnowską reprezentowało aż 11 chórów.

Puchary dla laureatów Festiwalu.

Chóry mogły przyjechać do Tarnowa już dzień wcześniej i dać solowy koncert w jednym z kościołów w regionie. Z tej okazji skorzystał Miejski Chór GORCE z Nowego Targu prowadzony przez p. Dorotę Żmuda, który w piątek wieczorem zaśpiewał w kościele parafialnym w Wierchosławicach na Mszy św.

o godz. 18.00, a po niej dał solowy koncert. Wszystkie pozostałe chóry pojawiły się w Tarnowie w sam dzień Festiwalu.

Regulamin Festiwalu zobowiązywał chóry do zameldowania się najpierw w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie, gdzie chóry otrzymywały pamiątkowy plakat z Festiwalu, foldery dla wszystkich chórzystów biorących udział w Festiwalu oraz... przewodnika – ucznia diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie, który opiekował się chórem przez cały czas jego pobytu w Tarnowie. Także w Studium Organistowskim chóry rozśpiewywały się przed swoimi konkursowymi prezentacjami.

Przesłuchania konkursowe rozpoczęły się w sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Tarnowie już o godz. 8.30 i trwały do 13.15 z półgodzienną przerwą. Jury konkursowe w składzie prof. Maciej Tworek z Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie jako przewodniczący jury, prof. Aleksandra Paszek-Trefon z Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz dr hab. Anna Marek-Kamińska – prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego, miało zatem pełne ręce pracy. Organizatorzy Festiwalu tak ułożyli kolejność konkursowych przesłuchań, by najpierw wystąpiły chóry z diecezji tarnowskiej, a następnie chóry pozostałe, by mogły one spokojnie dotrzeć do Tarnowa i w ten sposób wyrównać szanse dla wszystkich zespołów. Po swoich prezentacjach chóry zazwyczaj zostawały w świątyni posłuchać i nierzadko dopingować swoją konkurencję. Po zakończeniu przesłuchań wszystkie chóry udały się ze swoimi przewodnikami na obiad do stołówki przy Domu Studenta w Tarnowie, a jurorzy na plebanię przy sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej, gdzie po obiedzie przystąpili do obrad i ustalenia laureatów Festiwalu.

O godz. 16.00 dyrygenci wszystkich chórów biorących udział w Festiwalu spotkali się z jurorami w sali prób Chłopięcego Chóru Katedralnego PUERI CANTORES TARNOVIENSES przy katedrze. W czasie tego spotkania podzielili się swoimi ogólnymi spostrzeżeniami po konkursowych przesłuchaniach, a następnie każdy z dyrygentów mógł podejść do jurorów i zapytać ich indywidualnie o spostrzeżenia co do swojego chóru – rzecz jasna bez ujawniania wyników konkursu.

Wszyscy chórzysci natomiast zbierali się w tarnowskiej katedrze od godz. 16.45, by o 17.00 móc rozpocząć próbę przed centralnym wydarzeniem Festiwalu, jakim była uroczysta Msza św. o godz. 18.00 pod przewodnictwem ks. infułata Adama Kokoszki. Zespoły zajęły miejsca nie chórami, ale głosami, ponieważ wszystkie śpiewy w czasie Eucharystii były wykonywane wielogłosowo wspólnie. Chór liczył wtedy prawie 500 chórzystów, co było niecodziennym przeżyciem dla wszystkich uczestników zgromadzenia liturgicznego. Program śpiewów

był następujący: na wejście – *Boże, którego dobroć* (ks. J. Łaś), części stałe: *Missa „De Angelis”* (śpiew greg.), *Credo III (Et incarnatus est)* – G.P. da Palestrina), śpiew przed Ewangelią: *Alleluja* (J.M. Gładysz), przygotowanie darów: *Ubi caritas* (J. Berhier), Komunia: *Ave verum* – antyfona chorałowa, utwór organowy; uwielbienie: *O Boże dzięki Ci składamy* (opr. ks. K. Pasionek) i po rozesłaniu: *Alleluja* (G.F. Haendel). Całością dyrygował ks. dr Grzegorz Piekarz. Ks. infułat Adam Kokoszka w homilii powiedział m.in.: „wielkim szczęściem jest na was patrzeć z tej strony. Wy tego nie możecie zobaczyć, ale wielkim szczęściem jest was widzieć wspólnie i tak pięknie wychwalających Pana Boga”.

Po uroczystej Eucharystii przyszedł czas na ogłoszenie wyników i koncert laureatów. Najpierw zabrał głos dyrektor Festiwalu, który podziękował wszystkim chórom za przyjazd do Tarnowa oraz za troskę o piękno śpiewu sakralnego. Pogratiulował także wszystkim chórom ich występów w czasie przedpołudniowych przesłuchań. Następnie zabrał głos Starosta Powiatu Tarnowskiego Jacek Hudyma, dziękując także chórom za przyjazd do naszego regionu oraz za przepiękny śpiew w czasie Mszy św. Z kolei ks. inf. Adam Kokoszka wraz z Jakiem Hudymą – Starostą Powiatu Tarnowskiego wręczyli wszystkim uczestnikom Festiwalu dyplomy uczestnictwa oraz partytury premierowych wydań *Mszy nr VII* i *Mszy Żalobnej nr VIII* na chór, solistów i organy Józefa W. Krogulskiego (1815-1842), nazywanego przez niektórych „polskim Mozartem”. Dodatkowo dyrygenci chórów otrzymali też premierową płytę CD z nagraniami tego niezwykle utalentowanego tarnowianina, zrealizowanymi przez PUERI CANTORES.

Przyszedł w końcu czas na przewodniczącego jury, który ogłosił laureatów Festiwalu. Zostali nimi: w kategorii chóry mieszane wyróżnienie otrzymał Chór Parafii pw. NMP Wniebowziętej z Barcic (dyrygent: Teresa Plata), III miejsce i nagrodę w wysokości 1000 zł *ex aequo*, ufundowaną przez Prezydenta Miasta Tarnowa Jakuba Kwaśnego, otrzymały Chór Kameralny VOX SANCTAE MARGARITAE z Dębna (dyrygent: Paweł Grabczyński) oraz Chór FRAZA z Kosiny (dyrygent: Łukasz Kobiółka), II miejsce i nagrodę w wysokości 2000 zł, ufundowaną przez Prezydenta Miasta Tarnowa Jakuba Kwaśnego, otrzymał Chór MUSICA EX ANIMA z Krakowa (dyrygent: Julia Michałek), a I miejsce oraz nagroda w wysokości 3000 zł, ufundowana przez ks. bp. Andrzeja Jeża, przypadły Chórowi SANCTI JACOBI z Brzeska (dyrygent: Konrad Baniak).

W kategorii chóry kameralne zostały nagrodzone: III miejsce i nagrodę w wysokości 1000 zł otrzymał Chór Mieszany Parafii w Szczucinie (dyrygent: Wojciech Wojnas), II miejsce i nagrodę w wysokości 2000 zł *ex aequo*, ufundowaną przez Prezydenta Miasta Tarnowa Jakuba Kwaśnego, Chór Mieszany BEATAE VIRGINIS MARIAE z Porąbki Uszewskiej (dyrygent: Łukasz Tryba) oraz Ze-

spół Wokalny HARMONIC SOULS z Sierakowic (dyrygent: Mateusz Pawelczyk), a I miejsce oraz nagrodę 3000 zł, ufundowaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Chór FRIZZANTE VOCALE z Krakowa (dyrygent: Dominik Sepiolo).

W kategorii chórów jednorodnych wystąpił tylko jeden zespół – Męski Zespół Wokalny GAUDENS GAUDEBO z Rzeszowa (dyrygent: Marcelli Kyc) i jurorzy za jego prezentację postanowili przyznać mu I miejsce i nagrodę 3000 zł, ufundowaną przez Starostę Powiatu Tarnowskiego Jacka Hudymę. Laureaci dodatkowo zostali nagrodzeni pamiątkowymi pucharami.

Ponadto jurorzy w swoim protokole wyrazili uznanie dla organizatorów, współorganizatorów, fundatorów nagród oraz dla wszystkich osób i instytucji, dzięki którym Festiwal mógł się odbyć oraz złożyli wszystkim uczestnikom Festiwalu serdeczne gratulacje.

Następnie zdobywcy pierwszych miejsc w każdej kategorii, a więc chór z Brzeska, Krakowa i Rzeszowa wykonali w obecności wszystkich zgromadzonych w katedrze po jednym utworze ze swojego programu wskazanego przez jury. Ostatnim utworem, który zabrzmiał w czasie VIII Ogólnopolskiego Festiwalu Chórów SACRA ECCLESIAE CANTIO – Tarnów 2025 r. i który równocześnie go zamykał, był *Gaude Mater Polonia* wykonany przez wszystkie chóry wspólnie.

Kolejna edycja Festiwalu przeszła do historii. Na pewno cieszy fakt, że zainteresowanie muzyką chóralną, a zwłaszcza śpiewem sakralnym nie słabnie i jest tak wielu młodych ludzi, którzy się jej kultywowaniu poświęcają. To napewno napawa optymizmem.

Trzeba też tutaj wyrazić wdzięczność, oprócz tych, którzy zostali już wymienieni wcześniej, także tym, którzy przyczynili się do przeprowadzenia tego Festiwalu, a mianowicie ks. prob. Pawłowi Górskiemu z par. Matki Bożej Fatimskiej, ks. prob. Adamowi Nicie z katedry oraz wszystkim uczniom Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie, bez których sprawne przeprowadzenie tego Festiwalu byłoby niemożliwe. Czas zatem rozpocząć już przygotowania do IX edycji Festiwalu.

A w tym wszystkim niech przede wszystkim Pan Bóg będzie uwielbiony.

* * *

Święty śpiew Kościoła – chóralne refleksje pofestiwalowe

Zaledwie rok działalności – to niewiele, a jednak wystarczająco, by młody stażem chór mógł wzbić się ponad lokalną parafialną społeczność i odważyć, aczkolwiek z pokorą, zaprezentować efekty wyteżonej pracy wśród muzyków z całej Polski. Udział w VIII Ogólnopolskim Festiwalu „Sacra Ecclesiae Cantio”, zakończony zdobyciem wyróżnienia w kategorii chórów mieszanych, dla działającego od roku zespołu, to coś znacznie więcej niż tylko sukces artystyczny. To doświadczenie, które kształtuje wspólnotę, buduje tożsamość, ugruntowuje wiarę (a kto śpiewa, modli się podwójnie), wzmacnia pozycję społeczną i rozpala pasję do dalszego działania – zwłaszcza wśród najmłodszych chórzystów.

Chór, składający się z ludzi w różnym wieku, z mniejszym lub większym amatorskim doświadczeniem, który zrzesza całe rodziny i połączył parafian z Barcic wraz z uczniami z Grywałdu, zaprezentował swoją wyjątkową siłę. Głos rodzica i dziecka, cioci, wujka, kuzynki, babci i wnuczki – brzmiały obok siebie w harmonii, tworzy nie

tylko muzykę, ale też więź. Wspólne próby, wyjazdy, przygotowania, emocje towarzyszące występom i śpiew będący modlitwą – to wszystko scala i buduje wyjątkowe relacje z ludźmi, z Bogiem i wspólnotą parafialną. Ostatnią formę i całokształt działalności chór zawsze zawdzięcza pracy pod kierunkiem dyrygenta, który cierpliwie tłumaczy zawiłości utworów oraz z troską dokłada starań, by każdy mógł się wyrazić poprzez muzykę i czuł się swobodnie w tak zróżnicowanym gronie. Dzieci, zafascynowane śpiewem wielogłosowym i pięknem muzyki religijnej, nieraz rezygnujące z własnych zachcianek, uczą się nie tylko muzyki, ale i wyższych wartości: współpracy, właściwego zachowania, odpowiedzialności, sumienności, pracy nad sobą. W zamian za to otrzymują szansę na wszechstronny rozwój i pielęgnowanie talentów oraz zawarcie niezapomnianych znajomości, aktywnie spędzony czas, integrację z chórzystami, wzbogacenie doświadczeń oraz wspólny śpiew na Bożą chwałę, a także radość z bycia częścią większej całości – najmłodsi stali się poniekąd oczkiem

w głowie dla starszych chórzystów. Ci zaś odrywają się od codziennych obowiązków i zwykłej rzeczywistości, by spędzić czas wśród ludzi o podobnych zainteresowaniach i śpiewem ukoić emocje oraz chwalić Boga. Chór, choć z założenia nie jest grupą modlitewną, to przecież uczestniczy w modlitwie poprzez śpiew i pomaga modlić się innym.

Udział w festiwalu dał nam coś bezcennego – poczucie, że nasz wysiłek zostaje doceniony, że długie tygodnie pracy owocują, że muzyka, nawet jeśli rodzi się w małej przestrzeni salki parafialnej czy szkolnej, może zabrzmieć również w katedrze czy dużym kościele w odległym mieście i poruszyć serca słuchaczy. Dla dzieci to spełnienie pewnych marzeń, forma zabawy i rozrywki; dla dorosłych – zapewnienie, że warto zainwestować czas i serce w rozwój zasobów ludzkich i wspólnoty, a dla samego dyrygenta – potwierdzenie, że – pomimo wszelkich trudności i rozterek – po prostu ma to sens.

A wyróżnienie? To tylko kropka nad „i”. Bo prawdziwą nagrodą jest blask w oczach chórzystów i dyrygenta, gdy po występie wiedzą, że razem stworzyli coś pięknego, dokonali niemożliwego i – jak pisał św. Paweł – w dobrych zawodach wystąpili, bieg ukończyli, wiary ustrzegli (2 Tm 4,7). I to właśnie ten moment staje się początkiem kolejnej muzycznej drogi, punktem, do którego ciągle wracamy we wspomnieniach, a także fundament, na którym będziemy budować następne doświadczenia – wszak muzyka budzi w sercu pragnienie dobrych czynów. Niech święta Cecylia, której wspomnienie niedługo będziemy przeżywać, patronuje tym działaniom i wyprasza wszystkim chórzystom, dyrygentom, organistom i pozostałym muzykom, pełniącym swoje posługi w liturgii, potrzebne łaski do realizowania Bożych dzieł.

Teresa Plata
organistka parafii
pw. NMP Wniebowziętej w Barcicach,
nauczyciel muzyki w SP w Grywałdzie

* * *

ORGANISTA... WIERSZEM!!!

A DALEJ NIE BĘDZIE NIC

*Nie możemy niszczyć Ojczyzny!!
Ona żyje! Choć jest w agonii...
Nie możemy stać obojętni,
bo ktoś inny, dziś, ją obroni!*

*Nie możemy zabijać braci.
Nam potrzebne jest pojednanie!
I z różańcem w dłoni zawołać:
– Zdrowaś Maryjo! Odpuść nam Pa-nie!...*

*Nie możemy obrażać Boga!
W nasze domy wiara niech wróci.
Ileż można kłsać się wzajem!...
I jak długo będziemy się kłócić!...*

*Nam potrzeba dzisiaj pokory –
I szacunku więcej, do ludzi.
Kto nie kocha swojej Ojczyzny –
Niech się lepszym życiem nie łudzi.*

*Nad przepaścią świat się zatrzymał...
Wróć narodzie do swych korzeni!
Szacunek, Miłość. Tylko to –
Nasze życie odmieni.*

*Czy ja, w ogóle mam świadomość,
Co znaczy – Święty Bóg!?...
Jeżeli tak, to już od teraz –
Kłęknię u Jego stóp.*

A.K.

GRZECH JĘZYKA

*Jak trudno zapanować ludziom nad językiem...
Na początku wypływa niewinnym strumykiem,
Ale z czasem w ogromne morze się przeradza.
Wtedy – jednemu szkodzi. A drugiego zdradza.*

*Gdy na wzburzonych falach plotkę się unoszą,
Niesprawiedliwy wyrok ludzie sobie głoszą.
Niektórych – to zabija. A niektórych – boli.
Tak myślę... Na ten język – może szczyptę soli...*

*Daj Boże, abym co dzień ważył swoje słowa.
Żeby nad mym językiem, panowała głowa!
I żebym głosił prawdę, i ludzie nie kłsał.
Żeby przez moje słowa nikt już się nie dąsał.*

A.K.

A.K.

BOŻY UŚMIECH

KIM JEST DLA MNIE BÓG...

*Idę do Boga jak do sklepu:
– Dwa kilo szczęścia proszę!
A gdy towaru nie dostanę,
To gniewem się unoszę.*

*Chyba mi brak przyzwoitości...
Bóg przy kłacie nie stoi.
On daje temu, kto pokorny –
I kto się Jego boi...*

*Uśmiechnij się –
Do Boga!
Bo On bardzo lubi
tego, kto się raduje
i kto się Nim chlubi.*

*Bo na radosnej twarzy,
do życia są chęci.
I człowiek,
Z Bogiem trzyma!
A nie...
Z diablem kłęci.*

A.K.

„HOSANNA”

Wydawca:

Wydział Muzyki Kościelnej
Kurii Diecezjalnej w Tarnowie

Adres redakcji:

Ul. Piłsudskiego 6
33-100 Tarnów
tel. 14 631 73 48; kom. 606 332 134
e-mail: muzyka@diecezja.tarnow.pl
<http://www.muzyka.diecezja.tarnow.pl>

Zespół redakcyjny:

Ks. dr Grzegorz Piekarz – red. naczelny, mgr Paweł Pasternak, mgr Damian Sowa, Łukasz Tryba, Andrzej Kaput, Foto: arch. (m.in.)

Godziny przyjęć stron w Wydziale:

poniedziałek – piątek: 8.30-12.00
(II piętro, pok. 220)

Skład i druk: BIBLOS

plac Katedralny 6
33-100 Tarnów, tel. 14 621 27 77
<http://www.biblos.pl>

* * *

Humor¹

Modlitwa dziecka: „Najdroższy Zbawicielu, spraw wreszcie, żeby wszystkie dobre, zdrowe witaminy były nie w szpinaku, tylko w deserze”.

* * *

Modlitwa dziecka: „Dziadek umarł wczoraj i jest już w drodze do Ciebie. Proszę, bądź dla niego miły, mów nieco głośniej, bo niedosłyszy i posadź między miłymi paniami, bo wtedy zawsze jest w dobrym humorze”.

* * *

Mała Susanna stoi z mamą u wejścia do kościoła i na widok zbliżających się w procesji dzieci pierwszokomunijnych pyta zdumiona: „Dlaczego wszystkie dziewczynki idą już do ślubu?”.

Katecheta chce wytłumaczyć dzieciom na przykładzie, czym jest cnota miłosierdzia: „Kiedy furman bije osła, a ja staram się go od tego odwieść, to czym się kieruję?”. „Miłością braterską!” – odpowiadają dzieci.

* * *

„Dlaczego każdego dnia modlimy się o chleb powszedni? – pyta katechetka. – Przecież moglibyśmy prosić o chleb raz w tygodniu?”. „Bo chleb powinien być świeży” – wyjaśnia Hannelore.

* * *

¹ Humor zacytowano z: Aloys von Euw, *Ach, ten personel naziemny*, Kraków 1995, s. 59, 60, 77 i 79.

* * *

I Niedziela Adwentu

W. Niebiosą, roś się spuśćcie
P. Grzechem Adama
K. Pan zstąpił z nieba
U. Czego chcesz od nas, Panie
Z. Hejnał wszyscy zaśpiew.

II Niedziela Adwentu

W. Oto Pan przybywa
P. Czekam na Ciebie
K. Przybądź, Panie
U. Dziękuję, o Panie
Z. Zdrowaś bądź, Maryjo
Adoracja N. Sakr.:
– O milcząca Hostia biała
– Niebiosą, roś się spuśćcie
– Przyjdź, Panie Jezu
– Przed tak wielkim sakram.

Ur. Niepok. Pocz. NMP

W. Witaj, święta i poczęta
P. Matko niebieskiego Pana
K. Daj mi Jezusa
U. Chrystus Pan karmi nas
Z. Błogosławiona jesteś, Maryjo

III Niedziela Adwentu

W. Oto Pan Bóg przyjdzie
P. Po upadku grzesznego człowieka.
K. O Panie, Ty nam dajesz
U. Radośnie Panu hymn śpiew.
Z. Matko Odkupiciela

IV Niedziela Adwentu

W. Archanioł Boży Gabriel
P. Grzechem Adama

K. Spuśćcie nam na ziemskie
U. Jezusowi cześć i chwała
Z. Zdrowaś bądź

Ur. Nar. Pańsk. – pasterka

W. Wśród nocnej ciszy
P. Anioł pasterzom mówił
K. Cicha noc
U. Gdy się Chrystus rodzi
Z. Bóg się rodzi

Ur. Nar. Pań. – Msza dzień

W. Dzisiaj w Betlejem
P. Pójdźmy wszyscy do stajenki
K. Jezusa narodzonego
U. Ach, ubogi żłobie
Z. Tryumfy Króla Niebieskiego

Święto św. Szczepana

W. W żłobie leży
P. Przystąpmy do szopy
K. Gdy się Chrystus rodzi
U. Gdy śliczna Panna
Z. Tryumfy Króla Niebieskiego

Niedziela Św. Rodziny

W. Bóg się rodzi
P. Anioł pasterzom mówił
K. Dzisiaj w Betlejem
U. O, gwiazdo betlejemską
Z. Z narodzenia Pana

Ur. Św. B. Rodzicielki

W. O Stworzycielu Duchu
P. Gdy śliczna Panna

K. Pan zstąpił z nieba
U. Przystąpmy do szopy
Z. Anioł pasterzom mówił

II Niedz. Boż. Nar.

W. Z nieba wysokiego
P. Ach ubogi żłobie
K. Pójdźmy wszyscy do stajenki
U. Przystąpmy do szopy
Z. Bóg się rodzi
Adoracja N. Sakr.:
– Bóg się rodzi (*I i III zwrotka*)
– Bóg się rodzi (*II zwrotka*)
– Bóg się rodzi (*V zwrotka*)

Ur. Objawienia Pańsk.

W. Mędrcy świata
P. O Gwiazdo Betlejemską
K. Jezusa narodzonego
U. Ach, witajże pożądana
Z. Jakaż to gwiazda

Niedz. Św. Chrztu Pańsk.

W. Przez chrztu świętego
P. Com przyrzekł Bogu
K. Z nieba wysokiego
U. Pan z nieba i z łona Ojca prz.
Z. Tryumfy Króla Niebieskiego

II Niedziela Zwykła

W. Pan mój, Wódz i Pasterz
P. Cóż Ci, Jezu, damy
K. Pójdź do Jezusa
U. Jezusowi cześć i chwała
Z. Złącz, Panie, miłujących Cię

III Niedziela Zwykła

W. Chrystus, Chrystus to nadz.
P. Wszystko Tobie oddać pragn.
K. Jezu w Hostii utajony

U. Już gościsz, Jezu
Z. Błogosław, Panie, nas

IV Niedziela Zwykła

W. Boże, obdarz Kościół Twój
P. Jeden chleb
K. Panie, pragnienia ludzkich
U. Witam Cię, witam
Z. Chryste, Ty jesteś Drogą do Ojca
Adoracja N. Sakr.:
– O milcząca Hostia biała
– Cóż Ci Jezu damy
– Witam Cię, witam
– Jezu w Hostii utajony

Św. Ofiarowania Pańsk.

W. Gdy się Chrystus rodzi
Światło na oświecenie pogan
Tryumfy, Króla niebieskiego
P. Gdy się Chrystus rodzi
P. Rozkwitnęła się lilija
K. Narodził się Jezus Chrystus
U. Jezusa narodzonego wszyscy
Z. Z narodzenia Pana

V Niedziela Zwykła

W. Głoś imię Pana
P. Być bliżej Ciebie chcę
K. O święta Uczto
U. Panie mój, cóż Ci oddać
Z. Idźcie na cały świat

VI Niedziela Zwykła

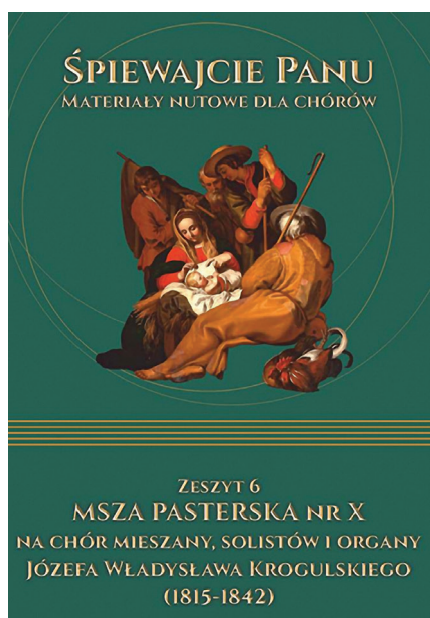
W. Kto się w opiekę
P. Przykazanie nowe daję wam
K. Panie, pragnienia ludzkich
U. Dziękuję, o Panie
Z. Niechaj z nami będzie Pan

* * *

MUZYCZNE NOWOŚCI WYDAWNICZE

W ramach serii „ŚPIEWAJCIE PANU – materiały nutowe dla chórów” – został przygotowany przez Wydział Muzyki Kościelnej Kurii Diecezjalnej w Tarnowie kolejny nowy zeszyt, tym razem nr 6 zatytułowany: *Msza Pasterska nr X na chór mieszany, solistów i organy Józefa Władysława Krogulskiego (1815-1842)*. Jest to pierwsze – premierowe wydanie tych nut odczytanych z rękopisu kompozytora. *Msza Pasterska nr X* napisana jest do tekstu łacińskiego *ordinarium missae* i składa się z ośmiu części. Nuty dostępne są w Wydawnictwie BIBLOS, w Wydziale Muzyki Kościelnej Kurii Tarnowskiej oraz w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Tarnowie.

W ramach serii ukazały się już: zeszyt I – *KOLEĐY A CAPPELLA na chór mieszany*, zeszyt II – *KOLEĐY Z TOWARZYSZENIEM ORGANÓW na chór mieszany*, zeszyt III – *MSZA NR IX*, zeszyt IV – *MSZA NR VII* oraz zeszyt nr V – *MSZA ŻAŁOBNA NR VIII* – wszystkie J.W. Krogulskiego.

Zeszyt 6, *MSZA PASTERSKA NR X*
Józefa W. Krogulskiego

Spis treści:

* Od Redakcji	1
* Z życia diecezji	2
* Rekolekcje dla organistów	4
* Zapisy do DSO w Tarnowie	5
* VII Festiwal Organistów Diecezji Tarnowskiej	6
* Pytanie: <i>Translokacja instrumentów do świątyni – tak czy nie?</i>	7
* ks. G. Piekarz – <i>Diecezjalne Studium Organistowskie w Tarnowie w 60. rocznicę jego powstania</i>	9
Ł. Tryba – <i>Bóg i wielcy kompozytorzy – Marcel Dupré</i>	19
ks. G. Piekarz – <i>Nowe instrumenty piszczałkowe w diecezji tarnowskiej</i>	27
P. Pasternak – <i>Zapowiedź: Zabytkowe organy diecezji tarnowskiej</i>	32
ks. G. Piekarz – <i>Sprawozdanie: VIII Ogólnopolski Festiwal Chórów SEC – Tarnów 2025</i>	36
<i>Zza kontuaru – ...kto w końcu ma śpiewać psalm?</i>	42
Organista – wierszem	44
Humor	45
Propozycje pieśni: XII 2025 – II 2026	46
Muzyczne nowości	48

Puchary dla laureatów Festiwalu.

Diecezjalne Studium Organistowskie
im ks. K. Pasionka
ul. Dwernickiego 1, 33-100 Tarnów
606 332 134
14 62-24-222
e-mail: muzyka@diecezja.tarnow.pl
<http://www.muzyka.diecezja.tarnow.pl>

*Organy polskiej firmy organmistrzowskiej ZYCH
z Wołomina w par. św. Jana Pawła II
w Nowym Sączu.*

Diecezjalne Studium Organistowskie im. ks. K. Pasionka w Tarnowie

Diecezjalne Studium Organistowskie im ks. K. Pasionka w Tarnowie reaktywowano w 1965 roku z inicjatywy ks. bp. Jerzego Ablewicza i jest ono kontynuatorem szkoły organistowskiej działającej w latach 1837-1845, a następnie w latach 1888-1910 roku. Organizację Studium w powojennej rzeczywistości ks. abp J. Ablewicz polecił ks. Kazimierzowi Pasionkowi, który był dyrektorem szkoły przez czterdzieści lat (1965-2004).

Poprzez swoją działalność dydaktyczno-artystyczną Studium stawia sobie za cel przygotowanie odpowiednio wykwalifikowanych kadr ludzi do podjęcia w przyszłości posługi organisty i kantora.